

mpkslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTRJOJI DAIS / 1974 METAI
GRUODZIO MĒN. 21 D. / DECEMBER 21, 1974
PART TWO — Nr. 298 (51)

Šiame numery

- Ar tik kryžius yra krikščionijos simbolis?
- Jaunimo choro krikštytųjų koncertas.
- Corpus Leoninum ir neotomizmas.
- Balio Augino eilėraščiai.
- Stepono Kolupailos monografija.
- Algirdo Landsbergio teatriniai laišškai.
- Anton Bruckner 150 metų gimimo sukaktis.

Kertinė paraštė

AR TIKTAI KRYŽIUS YRA KRIKŠČIONIJOS SIMBOLIS?

Klausimas, ar mes pakankamai pažįstame Kristų, yra tinkamas svarstyti Kalėdų metu. Kristų ir krikščioniją mes esame linkę suvokti Kryžiaus tragedijos prasme. Kenčiantis ant kryžiaus Kristus yra pasidaręs vieninteliu krikščionijos simboliu. Žinoma, kryžiaus simbolika yra tinkama išreikšti krikščioniškajam realizmui ir jo konfliktui su pasauliu. Tačiau ar būtų pilnas Kristus supratimas suvokti jį tik kaip asmenį, esantį konflikte su pasauliu? Ar ne pilnesnis Kristus vaizdas susidaro, kai mes jį žiūrime ne kaip į priešingybę pasauliui, bet kaip į tokį asmenį, kurio žvilgsnis nukreiptas į pasaulį, kuris ateina į pasaulį paties pasaulio gerovai?

Ne visą žmonijos santykį su Kristumi nustato faktas, kad jis buvo prikaltas prie kryžiaus. Jis buvo laukiamas visų tautų. Tai liudija įvairiausiomis formomis tautų padavimai. Jis kone visos turi vienokią ar kitokią formą išreikštą laukiamą dievišką intervenciją. Gana dažna šio laukimo išraiškos forma yra gimimas, pažymėtas dieviška intervencija: Kartais tai yra ypatinga žvaigždžių konstelacija, kartais gimimas be vyro įtakos. Bet yra ir visai savaimingų šio laukimo išraiškos formų. Pranašas Izaijas šią intervenciją vaizduoja kaip sudžiūvusios žemės sužaliavimą ir sužydėjimą ar kaip visų žmonių ligų išgydymą (Iz. 25, 1). Pats Kristus pasinaudoja šiais Izaijo vaizdais, aptardamas savo vaidmenį. Jis atsiųstiems pasiteirauti apie jo vaidmenį Jono Krikštytojo mokiniais sako: Pasakykite Jonui: aklieji praregi, raišieji vaikščioja, raupsuotieji išgydomi ir t.t. (Mato 11.5). Savo pozityvią programą pasaulio atžvilgiu Kristus yra išdėstęs savo palaiminimuose ir visame pamoksle nuo kalno (Mato 5).

Visa tai mus skatina tinkamoje perspektyvoje pastatyti tragis-

kąjį Kristaus ir krikščionijos vaizdą ir pažvelgti į jį pozityviu ir optimistiniu žvilgsniu. Ir tai labai verta padaryti, nes jokia tragika nėra vertybė savyje. Ji yra vertybė tik tiek, kiek ji po savęs atneša palaimos. Taigi ir Kristus kryžius yra vertingas tik dėl to, kad, nepaisant kančios, jis neša žmonių palaimą.

Gali kilti klausimas: ar Kristus ir krikščionija neša iš tikrųjų žmonių palaimą? Ar, priešingai, krikščionija nėra priežastis didelės diferenciacijos žmonių, tuo pačiu jos konfliktų? Reikia pripažinti, kad krikščionija kuria idėjinius pasidalinimus ir tuo pačiu konfliktus. Simbolinėje srityje tam ir atstovauja kryžius. Taigi kryžiaus neįmanoma pašalinti iš krikščionijos. Tačiau, norėdami įvertinti krikščionijos palaimą, pažvelkime į visą žmonių visuotinio žvilgsnio ir paieškokime joje kokio stipriai besireiškiančio žmonių gerovės sąjūdžio, kuris pastoviai istorijos būvyje gerintų žmonių gyvenimą. Ir mes netruksime prieiti įsitikinimo, kad tokio sąjūdžio, kuris savo reikšmę prilygtų krikščioniškų kultūrų sąjūdžiui, nėra.

Jeigu mes mąstytime vien apie išorinį žmogaus gerbūvį, mes turėtume sutikti, kad modernioji technika kyla ir plečiasi tik iš krikščioniškų tautų. Vienintelė išimtis galėtų sudaryti Japonija. Bet ir ji turi prisipažinti, kad visą savo techninę pažangą ji yra gavusi iš krikščioniškųjų tautų, nors dar nepriėmusi pačios krikščionybės.

O gal klausite, kaip yra su komunizmu, kuris plečiasi pasaulyje, skelbdamas visų žmonių lygybę, bet radikaliai nusigręždamas nuo krikščionybės. Ar jis nėra savaimingas, ne krikščioniškas žmonių gerintojas? I tai reiktų atsakyti, kad komunizmas gali nusikreipti nuo religijos, nuo visokio antlaikinio žmogaus supra-

JAUNIMO CHORO KRIKŠTYNŲ KONCERTAS

VLADAS JAKUBENAS

Jaunimo choro koncertas - krikštytųjų Chicagoje gruodžio mėn. 14 d. praėjo džiaugsmingoje, kiek iškilmingoje nuotakoje. Choro susidarymas, koncerto suruošimas ir tolimesnė sambūrio plėtotė kelia vis dėlto problemų tiek ansamblio vadovams, tiek ir klausytojui ar recenzentui. Gyvename laike, kada dar turime keletą pajėgių chorų, bet susiduriame su nauju, lyg netikėtu klausimu: mums pradeda rūpėti ne vien chorų meniškas pajėgumas, bet... choristų amžius. Liūdna, jei choral pavirsta į mažiau ar daugiau pagyvenusių žmonių sambūrius, jei juose nematyti jaunimo. Deja, su tokia būkle tenka jau susidurti.

Užtat pats faktas, kad susidarė Jaunimo centro choras, kuriame, kaip vardas nemeluoja, dalyvauja vien jaunimas, jau yra dėmesio vertas. Tokio choro vadovui klausimas, kaip pritraukti jaunimą, kaip pastoviai pririšti jį prie choro, yra ne mažiau svarbus, kaip normalūs muzikiniai reikalavimai; meniškas choro lygis yra nepasiekiamas be tam tikro pastovių lankytojų branduolio.

Kiek teko patirti, Jaunimo centro choristų bendras skaičius yra apie 80, iš jų vyrų apie 30; jei tokia proporcija pastoviai išsilaikytų, ji suteiktų chorui išlygintą skambesį. Iš didelio naujų

timo ir nuo Dievo supratimo, bet jis ir norėti negali nusikreipti nuo krikščioniškos civilizacijos, nuo vadinamos Vakarų kultūros, iš kurios jis yra išaugęs. O šį kultūrą, savo ruožtu nėra įmanoma kildinti iš kitur, kaip iš krikščionybės. Taigi Kristus ne vien konfliktą neša pasauliui, bet ir palaimą. Tai nori pasakyti kiekvienos Kalėdos. Jos teigia kartu egzistuojantį biologinį ir dvasinį žmogų. Žmogaus gimimas taip pat yra krikščionybės simbolis.

V. Bgd.

choristų kiekio negalima reikauti didesnių atlikimo plonybių: užtenka, jei gryna intonacija ir tiksliu ritmu išdainuotų nesunkias dainas. Muzikiniam lygiui palankus, psichologiškai kartais problemingas žygis yra išskirti dalį choro į mažesnę vienetą, jam skiriant sunkesnius uždavinius. Tuo keliu, atrodo, sėkmingai žengia choro dirigentas Faustas Strolia: šalia bendro choro buvo parodytas ir "Studentų vokalinis vienetas".

Bendras koncerto įspūdis — yra daug ir rimtai padirbėta, labiau ekstensyvine, negu intensyvine prasme. Pirmoji trijų dainų grupė "Užtraukim, jaunime" (ž. J. Steponaičio, muz. J. Žilvičiaus), liaudies dainos "Ant tėvelio dvaro" (St. Šimkaus) ir "Sėriau žirgelį" (M. Ciurlionio) praskambėjo gan švariai ir išlygintai, tik, deja, per garsus fortepijono akompanimentas "piano" vietoje choro garsą pavertė lyg palydėjimu. Toliau sekė kanklių ansamblis su "Motulė mano" (harm. K. V. Banaičio); "Tykiai, tykiai" (harm. Viltenio — Fausto Stroliaus kūrybinis pseudonimas), birbynių ansambliui, solo žemesnio diapozono instrumentu grojant pačiam vadovui B. Pakštui, ir plačiau išvesta "Gromatėlė parašiau" (V. Klovos) birbynėms ir kanklėms. Abi liaudiškų instrumentų grupės buvo labiau folkloriniai koloritinio pobūdžio — pats jų įterpimas programon buvo reikšmingas. Nestatydami didesnių reikalavimų, nepažįstant instrumentų galimumų, galime teigti, kad jie skambėjo neblogai: birbynės buvo nevisai intonuotos, bet tai sunki problema, liečianti kartais daugiau jų gamintoją, negu grojimą.

Trys paskutiniai pirmos dalies numeriai: dvi liaudies dainos (harm. Viltenio ir viena J. Svedo) chorui su liaudies instrumentų palyda buvo ypač gerai pritaikytos tokiam ansambliui,

Lorenzo Lotto (Italas, 1490-1596)

Kristaus gimimas

parodė pilną, gana išlygintą skambesį.

Antroje koncerto dalyje buvo penki "Studentų vokalinio vieneto" numeriai: "Lakūnas" (Viltenio), "Trys seselės" (I. dain. harm. J. Starkos), "Kurtellai su lojo" (I. daina harm. B. Jonušo), "Gyvenimo sapne" (R. Underio, žodžiai J. Tysliavos) ir "Ei, drauguži" (žodž. ir muzika Underio ir Viltenio). Visa tai buvo kiek vienodos, bet gyvos nuotikos, nesunkūs, sklandžiai sudainuoti dalykėliai. Rimtesnės nuotikos įnešė dvi J. Naujello dainos: "Tyliąją naktį" ir "Linksmą giesmę". Solistė Dalia Eil-

dukaitė nedideliu, bet maloniu sopranu, chorui palydint, fortepijonui, deja, kiek slopinant, atliko žinomą kalėdinę giesmę "Cantique Noel" (J. Adams). Koncertą užbaigė stambesnis numeris — didžiojo klasiko Joseph Haydn brolio Michaelio, tuo metu irgi gana žinomo muziko, "Sventa naktis", kurią atliko bendrai jaunimo choras ir studentų vienetas.

Dirigentas Faustas Strolia mokėjo sujungti ir patraukti jaunimą, o taipgi ir suorganizuoti toms jėgoms tinkamą pro-

gramą. Buvo pasiektas grynas sąskambis; kas buvo pasirinkta, buvo sklandžiai išmokta. Didesnių meniškių reikalavimų ar uždavinių kol kas statyti negalime, bet už tai, kas padaryta, galime būti dėkingi dirigentui Faustui Stroliai, ansamblio stelgėjui kun. Algimantui Kezui S. J., o taipgi abiem liaudies instrumentų vadovams: B. Pakštui ir Emilijai Pakštaitei. Vis dėlto, žinant visus sunkumus, noris nuosirdžiai palinkėti F. Stroliai, *kai tik bus galima*, nepasilikti prieš paprastumo, bet siekti aukščiau, įvairinti programą, įterpti nors porą liūdnųjų, ilgesingų numerių ir, jeigu tik galima, nors vieną stambesnę, sudėtingesnę veiklą.

Abiem vienetam buvo sutelkti krikšto vardai: studentų vienetai "Vaiva" — težėri jų dainavimas Vaivos juostos spalvomis; jaunimo chorui: "Audra" — tesuskamba audringai jo augantia meniškas pajėgumas!

Koncerto akompaniatorė Vida Kazlauskaitė gana sklandžiai ir švariai valdo fortepijoną, bet jos dinamikos pojūtis iš pagrindų reviduotinas: ne visi tonai vieną garsumu skambintini ir solistiniai epizodai atskirtini nuo gryno palydėjimo! Kol kas dinamiška kone perdėm buvo per garsi. Koncerto visuma — jaunatviškai paprasta, bet švari, energinga, teikianti vilčių.

Chicago Jaunimo centro choras "Audra"

(Lietuvių foto archyvas)

Septyni šimtmečiai Tomui ir tomizmui (11)

„Corpus Leoninum“ ir neotomizmas

DR. GR. VALANCIUS

Jeį daug kam Jono XXIII-jo popiežiavimas (1958-1963) ir jo kùdikis Vatikano II-asis susirinkimas yra specialii šv. Dvasios dovana, padėjusi ir padedanti Bažnyčiai padėti abipusiai suprantamą dialogą su pasauliu, tai pa-našiu fenomenu galima laikyti ir Leoną XIII-į, sėkmingai ištiesi-nusį kelius valstybės ir Bažnyčios santykiuose, kai jie buvo taip ne-lemtai susiraizgę Bažnytinei Val-sytybei žlugus ir popiežiui, reiš-kiant protestą, pasidarius Vatikano ka-liniu. Nors tas protestas ir sava-noriška kalinytė tęsėsi ir po jo, netgi išstius 59 metus, iki Late-rano sutarties 1929 metais, ta-čiau be Leono XIII-jo paruošto kelio vargu ji būtų įvykusi.

Yra nemažai katalikų intelektua-lų, kurie nedaug tegirdėjo, ar ap-lamai nekrepia rimtesnio dėme-sio į vadinamą „Corpus Leoninum“. O vis dėlto nežinantiems šitai reiktu sužinoti ir užmiršusi-ams naujai prisiminti. Lygiai nepakankamai tekrepiamas dė-mesys į faktą, tikrą ir neabejo-tiną, kad iš 260 su kaupu popie-žių tik vienas vienintelis Leonas XIII teologams ir krikšč. filoso-fams nustatė, sistematiškai sūfor-mulavo ir ex cathedra paskelbė principus, metodus ir būdus, ku-rių jie, rašydami ar mokydami, turi laikytis, kad nebūtų bet ko-kio nesutarimo, trinties ar net prieštaravimų Kat. Bažnyčios mo-komajam autoritetui. Taipgi pri-simintina, kad Leonas XIII bu-vo ir bene žymiausias teologas iš pačių popiežių tarpo. Didžiuliai lobjai yra sukrauti jo gausioje (net 87) enciklikose, o ir šv. To-mo Akviniečio bei jo abiejų „Su-mu“ žinovas jis buvo raidiškai skrupulingas. Keletą mėnesių prieš mirtį, švęsdamas sidabrinį 25-ųjų metų popiežiavimo jubile-jų 1903 metais, 93 metų senelis Leonas XIII pats iš didžiulės krū-vos parinko 9-nias savo encikli-kas, surikiavo jas į sistemą, ne chronologiškai, bet dalykiškai, parašė paaiškinamąjį įvadą ir naudojimo instrukcijas. Tai at-rankai duotas „Corpus Leoninum“ vardas. Jis seminarijoms ir kurijoms ilgai buvo ir dalinai te-bėra tartum antruojų šventraščių. Štai tos devynios to rinkinio en-ciklikos, paties Leono XIII nusta-tytoje rikiuotėje:

1. Apie krikščioniškąją filoso-fiją — „Aeterni Patris“ (1879)
2. Apie žmogaus laisvę — „Li-bertas Praestantissimum“ (1883)
3. Apie krikščionišką moterystę — „Arcanum Divinae Sapientiae“ (1880)
4. Apie masonus — „Humanaum Genus“ (1884)
5. Apie pasaulinę valdžią — „Ditutumum“ (1881)
6. Apie krikščionišką valstybių konstituciją — „Immortale Dei“ (1885)
7. Apie socializmą — „Quod Apostolici Muneris“ (1878)
8. Apie teises ir prievolės ka-pitalo ir darbo — „Rerum No-varum“ (1891)
9. Apie krikščionišką pilietybę — „Sapientiae Christianae“ (1890)

Pirmoji iš šių („Aeterni Patris“) yra tartum teoretiškai filo-sofinis pagrindimas ir įvadas į vis-sąs kitas, įpareigojantis laikytis visur šv. Tomo Akviniečio prin-cipų. Pastarajam, šalia „Doctor Angelicus“, pridedamas ir „Doc-tor Communis Ecclesiae“ titulas t. y. šv. Tomas padaromas teolo-

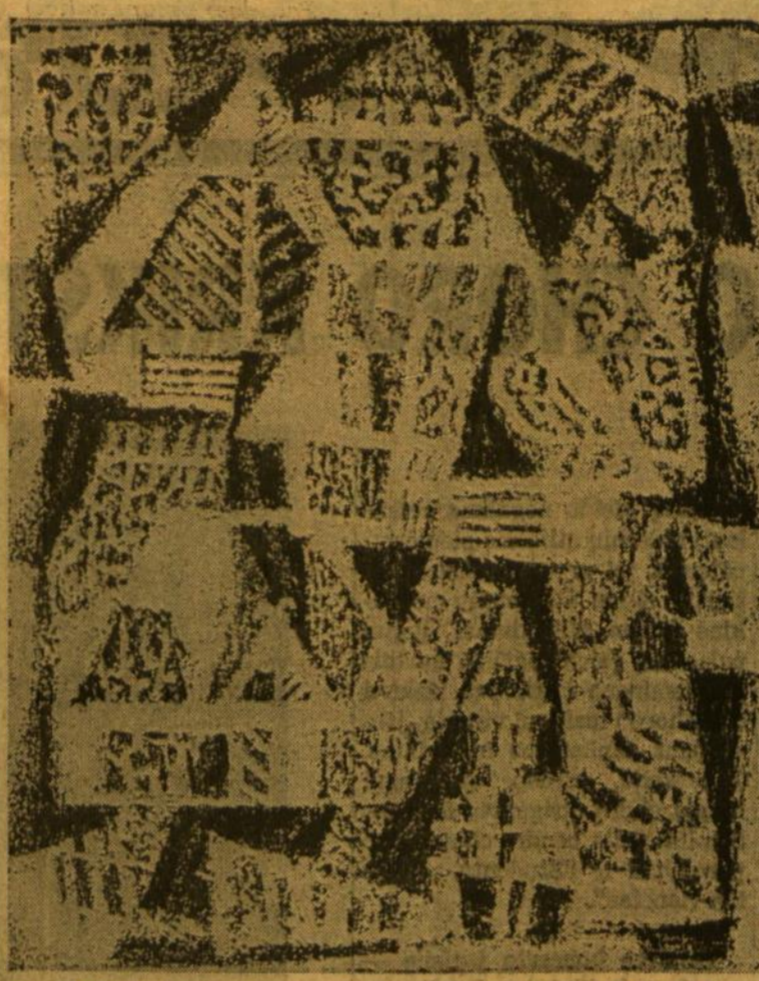
gu teologu ir jo „Doctrina Sanc-ta“ ipso iure canonicae pasidaro ir oficialia - kanoniška pačios Bažnyčios doktrina (plg. 1366-ji kanona). Savaime kyla nemažos svarbos klausimas, ar tas krikšč. filosofas, kuris sakosi nesąs tomis-tas, išvis gali drįsti turėti teisę - autoritetą kalbėti krikščionybės vardu ir „Krikščionybės šviesoje“ atsiliepti į apaštalo kvietimą „Iš-tirkite dvasias“ (1 Jon. 4, 1)?

Toks klausimas tinka (argi ga-limos kokios išimty?) taip pat ir „Didžiųjų dabarties klausimų“ autoriui, prof. A. Maceinai. Ma-ža yra teologu, dar mažiau va-dinamų krikščioniškų filosofų, kurie šiandien išvis beskaito „Ae-terni Patris“. Ar ne tas pat ir su pačiu šv. Tomu Akviniečiu, ofi-cialiuoju kat. mokyklų, katalikiš-kojo mokslo ir filosofijos patronu. Yra didelis skirtumas tarp jo ir, sakysime, šv. Luko — katalikų gydytojų patrono. Pastarasis ne-nerodo gydytojams kaip gydyti, kai tuo tarpu šv. Tomas tai daro — savo „Aeterni Patris“ nurodo ex officio kaip filosofuoti.

Tomo raštai ir popiežių encik-likos išverstos į daugelį moder-niųjų kalbų, nesgi kas šiandien besimoko lotynų kalbos, išskyrus kat. dvasininkus, ir tai ne visus. Be to, enciklikos, panašiai ir To-mo „Sumos“, surašytos ne šiaip sau lotynų kalba, o specifiniu, vadinamu pontifikaliniu stiliumi. Pavyzdžiui, Gregorianumo un-to Romoje studentai to stiliumo mo-komi atskirai ir specialiai, šalia „normalios“ lotynų kalbos. Bent taip buvo dar nesenojo praėity. Enciklikos ypač subtiliu stropu-mu skiria tai, kas privalu ir kas tik pageidaujama. Dar labiau žiū-rima, kas nepasakoma, vengiamo pasakyti, niekuomet per daug, o visuomet per mažai — per bendrai. Pavyzdžiui, „Aeterni Patris“ net krikščioniškosios filo-sofijos definicijos nepateikia, o ir pats šv. Tomas tekste visiškai ne-paminėtas. Tiktaf enciklikos sub-antraštėje pavartotas raktinis žo-dis mens, t. y. pagal šv. Tomą.

Trūkumas tokio įsakmaus nu-rodymo - liepimo gundo ne vie-nia krikšč. filosofą, neišskiriant ir mūsuočius, būti kiek bejmanoma originaliais, naujoviškais, nepri-klausomais. Na tai kas, jei jis ir prasilenkia, tai neretai atsitinka, su jam, kaip katalikui, privalo-mais, minimoje enciklikoje nu-statytais, principais. Atrodo, kad panašiais atvejais atidomui turi neprarasti ypač tje, kuriems pa-vesta Bažnyčios vardu teikti ap-robatas, jei išvis jos duodamos ir ar reikalingas,

Bene tinkamiausias išvadas iš Leoninės enciklikos „Aeterni Patris“ padarė garsusis Belgijos pri-mas kardinolas Mercier (1851 - 1926), kuris, ją paskelbiant, bu-vo jau 28 metų filosofijos profes-oriūm Malines kun. seminarijoje ir porą metų vėliau pradėjo to-mistinė filosofiją dėstyti pačiame Lourvain'o un-te. Jis pasidarė pa-čiu žymiausiu naujai atgimusio tomizmo, atseit neotomizmo, stulpu paskutinių dviejų šimtme-čių savotoje. Ypač jo rūpiestiu išteigus specialų tomistinės filo-sofijos institutą 1894 metais Lou-vain'e ir filosofinį žurnalą „Re-vue Neoscholastique“, Mercier iniciatyva neotomizmo medis pražydo anuomet labai gausiais ir spalvingais žiedais. Liūveniškis, neilgai trukus, nustelbė ir se-nąjį, garsųjį Paryžiaus katalikų in-stitutą. Jame mokėsi ir žinoma-

Antanas Tamošaitis Kalėdų nuotalkoj

sis arkiv. Fulton Sheen, lietuviš-kieji neotomistai arkiv. Reiny, profesoriai Kuraitis, Maliauskis, Maceina, Girmis, Mantvydas ir ilga eilė kitų. Jei kai kurie jų ta-riasi tomistais nesą, tai tokiais bent yra buvę.

Neoscholastinis - neotomisti-nis sąjūdis, paraleliai Liūveniui, ypač sūksesni Paryžiuje ir apskri-tai Prancūzijoje (Sertillanges, Marechal, Mandonnet, Lagrange ir ypač pasauliečiai Jacques Maritain ir Etienne Gilson). Ne-atilieka ir Vokietija (Grabmann, Gutberle, Stoeckle, Willmann, Pszywara, Beunker, Froebes ir kt.). Taipgi Italija — ten išsijuo-sės plūša leoniniu pavedimu ir mandatu, šv. Tomo raštų (nau-jos laidos) leidėjas - redaktorius kardinolas Zigliara ir žymiausias italų neotomistas Gemelli.

Pats didžiausias Mercier nuopelnas yra tas, kad jis tomistinė resp. neotomistinė filosofija suk-lodė ir labai skrupulingai išdir-ba išmąstyta sistema, kuri iki šios dienos mažai tėra pasikeitusi. Jis tą filosofiją padalina į 7 discipli-nas, tarp kurių išveda linijas ir nustato jų studijų objektų ribas. Kosmologija yra neorganinės bū-ties mokslas, jos studijų laukas — būtis, kurioje nėra gyvybės. Psi-chologija ieško paties gyvybės principo, studijuoja žmogaus sie-lą, žmogaus, kuris pats yra dvie-jų principų (sielos ir kūno) jungi-nys - sintezė. Epistemologija — pažinimo mokslas. Dievo pažini-mas pasiekiamas natūraliu žmo-gaus protu. Tiesa yra to proto su-tapimas su pažinimo objektu. Ontologija — būties (per se, ap-skritai) mokslas. Ji svarsto esmės, egzistencijos, substancijų proble-mas, tiria aktų - veiksmų ir po-tencijos dualizmą, aptaria - de-finuoja pačią būtį (vienis, tiesa, gėris). Natūralinė teologija sie-kia Dievo pažinimo protu, atseit be Apreiškimo pagalbos. Logika yra protavimo proceso disciplina, paveldėta iš Aristotelio. Ir paga-liau Etika yra į Dievą atsire-miančios moralės mokslas, kuris turi ir savą estetiką, pagal kurią grožis nėra pats sau tikslas (ne grožis grožiui), o tarnauja aukš-tesniajam tikslui.

Žymusis Prahos-un-to prof. Ot-to Willmann turi didelių nuopel-tytoja.

ny krikščioniškajam auklėjimo mokslui - pedagogikai. O stam-baus kalibro filosofijos istorikų tomistai davė visą būrį, iš kurių, kaip patys žymiausi viduramži-nės filosofijos žinovai, išsiskiria ypač prancūzas Gilson ir vokie-čiai Grabmann, Baeumker ir Stoeckle. Pastarojo labai vertin-gus filosofijos istorijos metmenis (Grundris), prof. Kuraičiui kurstant ir prižiūrint, išsivertė anuokart ir kauniško teologijos-filosofijos fakulteto studentai, iš kurių mano darbštusis kaimynas ir Kuraičios asistentas dr. Pranas Mantvydas atliko pačia sunkiausią (vertimo - redagavimo - mo-deravimo) darbo dalį.

Gilsonas prisipažįsta, jog To-mą Akvinietį studijavęs išstius 13 metų ir vis dar nepretenduojas į visko apie jį žinojimą.

Jokūbas Maritainas labai sten-gėsis tomistinei filosofijai atida-ryti plačiau vartus į universitetų katedras ir supažindinti su ja ap-skritai filosofus, ne vien krikščio-niškuosius, o ir vadinamus mo-dernininkus - pasauliečius. Jo pastangos tačiau nebuvo per-daug vaisingos, ypač dėl to, kad jisai pats buvo labai neiškalbin-gas. Dažnai klausytojai išvis ne-susivokė, apie ką Maritainas ap-skritai jiems kalba (plg. Gilson, — The Philosopher and Theo-ology, 1962).

Išskyrus kokius tris tuzinus ka-talikių universitetų pasauly, to-mistinė filosofija nedaug kur be-dėstoma, nebent filios. istorikai praedami už jos užkliūva. Ai-man, negali neužkliūti, nes labai plati ir gili jos išrežta vaga negali būti ignoruojama ir Tomo nemė-gėjų, rivalų bei priešų ar tik prie-šininkų. Retą išimtį sudaro Pary-žiaus garsusis Sorbonne un-tas, kuris tradiciškai turi pilną, filo-sofijos studentams privalomą kur-są apie savo buvusį garsųjį pro-fesorių ir filosofą Tomą Akvinie-tį, to un-to ir absoltentą ir dė-s-tytoja.

B. PŪKELEVIČIŪTĖ SKAITĖ IR DEKLAMAVO KALIFORNIEČIAMS

Atmintis per silpna ir laikraš-tis per plonas, antraip būtų mie-la surašyti visas Birutės Pūkele-vičiūtės įdomybes gruodžio 7 d. literatūros vakare, kurį surengė Lietuvių Fronto Bičiulių Los An-geles sambūris.

Algimanto Zemaitaičio žo-džiais, „jeigu niekas iš kelių šim-tų žmonių po pirmos, maždaug dvi valandas užtrukusios dalies neišėjo iš salės, reiškia, Birutė visus užkerėjo“. Iš tiesų, vakaras tiek žodžio įtaigumu, tiek akto-rišku atlikimu buvo įspūdingas.

B. Pūkelevičiūtė moka sueti i glaudų kontakta su klausytojais. Ji nebijo savęs parodyti. Tiesiog pripildo salę savo patrauklia as-menybe. Gerai valdo gimtąją kalbą. Turi turiningą frazę, skai-to emociškai, išraiškiai.

Žinoma, besigeriant aktoriška-ja energija, lėtesniam žiūrovui (toks ir aš esu) norėtusi, kad at-likėja kai kada vengtų per dide-lio judėjimo, atseit, labiau derin-tų judesį prie žodžio prasmės. Vietomis kalbos stakatai ir garsi-niai lūžiai užtemdo išraišką.

Norėtusi daugiau melodingo, skaidraus, paprasto, diminue-dais bei kreščendais paremto plaukimo, ypač deklamacijoje. Tai tik asmeninės užuominos. Kitam gali kitaip atrodyti.

B. Pūkelevičiūtė buvo itin įdo-mi žangose, užėmusiose daugiau laiko, negu pats skaitymas. Juk nelengva visas savo profesijas sulieti į vieną vakarą. Reikia vaiz-dingo, gan greito kalbėjimo, šuoliavimo iš humoro į tragiką, iš kandžios pastabos į rimtą, sielvartingą motyvą, iš filmo į prozą, iš vaikų literatūros į mo-terų diskriminacijos klausimą, iš prozos į dainingą raudą.

Vakarą viešnia pradėjo vai-kams skirta poemėlė apie Rimo ir barsuko kelionę pas lietuvius. Po to iškėlė moterų klausimą. Paminėjo, kaip demokratiškoje Lietuvoje buvo gerbiamos moter-ys. Jos ten kūrė liaudies dainas, rašė knygas, net seimui kurį lai-ką pirminkavo moteris. O čia, Amerikoje, mūsų tampa, bandy-dama gauti premiją, savo roman-ny rankraščius, siūsdama komi-sijai, ji drįso pasirašinėti tik vy-riskais slapyvardžiais.

Taip atsiverdama, B. Pūkelevi-čiūtė gerokai sušildė auditoriją. Šamojingai nuskambėjo epizo-das apie jos bičiulystę su prel M. Krupavičiumi, kartą pavaišintu žagarėliais, skaniais kaip sakra-mentas. Pabarė ji tautiečius, ku-rie mėgina sumenkinti Kauno miesto lietuviškumą ir kaunie-čių kalbą vadina „Kauno žargonu“. Tokio žargono nebuvo, priešingai — Kaune kūrėsi mūsų literatūrinė kalba. O išsivija nėra nulauzta šaka, kaip kai kurie „išminčiai“ sako. Išsivija yra mūsų gyvenimo energijos prate-simas.

Viešnios samprotavimuose su-blizgėdavo šmaikštūs, šamojini-gi posakiai, parodą jos talentą glausiai, drąsiai išsakyti mintį. Būtent: literatūra yra mano ofi-cialus vyras, o teatras — mano mylimasis; mus stūmė į priekį gyvybės instinktas; meninin-ku susikirtimai primena vidur-amžių turnyrus; aš svaioju apie

rimtą, šaunų priešą. Ir daug ki-tų.

B. Pūkelevičiūtė, pažymėjo, kad jos kūryba sukasi apie dvi ašis: meilė ir mirtis. Siame vakare vis dėlto ji daugiau dėmesio pa-skyrė mirties temai. Gal „meilės ašiai“ reikėtų priskirti skyrelio iš romano „Naujųjų metų istorijos“ paskaitymą. Ypač vaizdingai bu-vo atlikta ištrauka iš romano „Rugšėjo šeštadienis“, su mir-ties prasmę gvildenančiais Pra-nu Gerulaičiu ir ponu Mors.

DR. VL. BLAZYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGŲ
3801 West 42nd Street
Kampos 68-608 ir California
Pirmad., antradi. ir ketvirtadi.
8 iki 12 val. vakaro
Šeštadi. nuo 9 iki 12 val.
Pagal susitarimą
Ofiso telefonai 476-4043
Namų telefonai WA1brook 5-3648

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSTIES IR
SIRKLIS LIGŲ
3808 West 62nd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akademija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6440 So. Palmski Road (Crawford
Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirmia ligonius pagal susitarimą.
Jei nesulaugia, skambinti 874-8013

DR. O. K. BOBELIS
INKSTŲ IR SLAPIMO TAKŲ
CHIRURGIJA
Tel. — 894-9633
FOX VALLEY MEDICAL CENTER
800 Summit Street
Suite 55 — Elgin, Illinois

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2424 West 71st Street
Val. pirm., ketv. 1 iki 7 popiet.
antradi., penkt. 1-5, šešt. ir sešt. tik
susitarimu

DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 61st Street
TEL. GR 6-3490
Val. pagal susitarimą: pirmadi. ir
ketv. 1-4 ir 7-9; antradi. ir penk-
tadi. 10-4, šeštadi. 10-3 val.

DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGAS
Specialybė — Nervų ir
Emocijės Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6440 So. Palmski Road
Valandos pagal susitarimą

DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKNELOGIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2679
Valandos pagal susitarimą. Jei ne-
sulaugia, skambinti: 861 2-0061.

DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė, Akių Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKIA
VAIKŲ LIGŲ
2656 West 62nd Street
Pirmadi., antradi., ketvirtadi. ir penkt.
nuo 11 iki 5 val. ir nuo 6 iki 8
val. vak., šeštadi. nuo 1 iki 4 val.

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val. kasdien nuo 1-4 p. p. ir
1 iki 5 v. Trečiadi. ir šeštadi. uždaryta

DR. RAIMUNDAS BLAZYS
DANTISTAS
1007 Curtis Street
Downers Grove, Ill. 60515
Valandos pagal susitarimą
Tel. — 908-0045

DR. REGINALD CIENKUS
TEL. — 788-3980
GYDYTOJAS CHIROPRAKTIKAS
6230 W. Cermak Rd., Berwyn, Ill.
Pirmadi., Antradi., Ketv. ir Penktadi.
9 val. ryto iki 12 val. diena ir nuo
2 val. popiet iki 8 val. vakaro.
Šeštadienis 8:30 iki 12 val. diena.
Emergency tel. — 788-3981

Klausytojai buvo labiausiai sužavėti jautriu, patriotiniu „Ve-lykų rytu“ iš romano „Aštuoni lapai“. Šis skaitymas, kaip žino-me, yra įamžintas prieš keletą metų išleistoje plokštelėje „Tre-čias literatūros vakaras“. Ir da-bar, matant gyvą autorę, jis pa-liko neišdylantį išpūdį.

Nemažiau graži ir „Rauda“ sujungianti skambiausius, elegiš-kiausius lietuvių poezijos ele-mentus. Joje apraudami už Lie-tuvos laisvę žuvę broleliai sūki-lėliai. Šis kūrinys išliks ilgam. Tačiau dalis auditorijos, kad ir sužavėta deklamatorės vaidybiš-ku (Nukelta į 5 pusl.)

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUŠ
(Lietuviai gydytojas)
3925 West 59th Street
Val. pirmadi., antradi., ketvirtadi. ir
penktadi. nuo 12-4 val. p. p. 6-8
val. vak. šeštadi. 12-2 val. p. p.
trečiadi. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGAS
KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ
SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7164 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryto
iki 1 val. popiet.
Ofiso telefonai RE 7-1168
Resid. telefonai 339-3919

DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGŲ
2454 West 71st Street
(71-08 ir Campbell Ave. kampas)
Val. pirmadi., antradi., ketv. ir penkt.
nuo 8 iki 7 val. p. p.
Tik susitarimu

DR. ROMAS PETKUS
AKIŲ LIGŲ — CHIRURGIJA
ofisai:
111 N. WABASH AVE.
4300 N. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
(Kalba lietuviškai)
2628 W. 71st St. — Tel. 787-5149
Tikrina akis, Pritaiko akinius ir
„contact lenses“
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treči.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLES IR
PROSTATOS CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antradi. nuo 1-4 popiet.
ir ketv. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2380; rez. 448-6549

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4256 W. 63rd Street
Ofiso tel. RE 5-4416
Resid. GR 4-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 1 val.
iki 5 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak.
antr. ir penkt. nuo 1-3 val. p. p.
ir vakarais pagal susitarimą.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisai ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PIrospect 5-1223
Ofiso val.: Pirm., antr. treči. ir
penkt. nuo 9 iki 4 val. ir nuo 8 iki 8
v. v. šeštadi. 2-4 val. popiet. ir kitu
laiku pagal susitarimą.

DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val. pirm., antradi., ketv. ir penktadi.
2-5 ir 6-7 — 18 anksto susitarimu

DR. ONA VASKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGAS
6648 So. Albany
Val. Pirmadi. 6-8 p. p. antradi.
2-5 p. p. penktadi. ir šeštadi. 2-4 p. p.
Kitom dienom tik skubūs reikalai
susitarimu

DR. F. C. WINSKONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-8 val. popiet.
Treči. ir šeštadi. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Palmski Road
Ofiso telefonai 767-2141; namų 636-6850
Val. pirm. antr. ketv. 2-5 ir 6-8,
penktadi. 2-5. Šešt. pagal susitarimą.

Stepono Kolupailos monografija

Didelio, sutelktinio darbo vaisius

STASYS RASTIKIS

(Tęsiasi iš praėjusio šeštad.)
BOLSEVIKŲ OKUPOUOJE LIETUVOJE 1940-1941 METAIS

Dar prieš Lietuvos okupaciją, rusų kariuomenei užėmus Vilnių, prof. Kolupaila viešai kėlė savo susirūpinimą Vilniaus mokslo turtu, bibliotekų ir archyvų likimu. 1939. XI. 3 d. "XX Amžiuje" jis rašė:

"Labai nukentėjo Vrublevskio biblioteka. Iš jos išgabenta visa lietuviška knygotyra... Iš lentynų paimitos visos Vilniuje XVI - XVIII šimtmečiais išleistas knygos, 435 tomai... Tuos skyrius nušlavė atvykę iš Minsko Gudijos mokslo akademijos delegatai... Daugiausia nuostolių patyrė Valstybinis muziejus, iš kurio išgabentas buv. Vilniaus generalgubernatoriaus archyvas su Kražių byla, sukilimų, knygnešių ir kt. bylomis..."

1939. XI. 18 d. jis "XX Amžiuje" savo straipsnyje "Simūgins mūsų kultūros istorijai" vėl rašė apie valstybinio archyvo į Gudiją išvežtus dokumentus, duodamas jų oficialų sąrašą — 25 pozicijas, apimančias apie 430.000 tomų senųjų aktų (nuo XVI amžiaus), knygu, brėžinių, antspaudų. Štai Kolupailos žodžiai tame straipsnyje:

"Nereikia būti žinovu, pakanka peržiūrėti šį sąrašą, kad kiekvienas suprastų, kiek gaudai nusikriaudė Lietuvą ir jos kultūros istorijos mokslą... Taip paliktą Lietuvai brangių ir jai vienai teisėtai priklausančių turtų negalima. Mūsų valst. įstaigoms, kurių kompetencijoje yra kultūros turtai, turi apeliuoti į SSSR vyriausybę. O mūsų mokslininkai, turėję prisidėti prie šio nemalonaus reikalo tinkamo išsprendimo".

Paskutiniųjų Lietuvos nepriklausomybės metų pabaigoje Kolupaila rašė "Kalėdines mintis apie šviesą" ("XX Amžiuje", 1939. XII. 23), kur, be kitko, jis sakė taip:

"...Lygindami mūsų krašto santvarką, kad ir su nelaimingąja Lenkija, matome ryškų skirtumą: pas mus mažiau matyti klasių skirtumų, mažesnis tarp pasiturinčiųjų ir beturčių skirtumas, beveik nėra tuščio išdidumo, savo artimo niekinimo. Lietuva daug demokratiškesnė, todėl atsparesnė prieš kai kurias išorines įtakas. Tenka girdėti, kaip mūsų "svečiai prieš norą", net in-ternuoti, beveik kaliniai, nepamiršta savo klasių skirtumų, ir santykius tvarko pagal rangus ir titulus. Mūsų karininkų ir kareivių tarpusavyje santykiai yra daug demokratiškesni, ir reikia sutikti, kultūringesni".

Okupavę Lietuvą, rusai pertvarkė mūsų universiteto vadovybę. Prof. Kolupaila buvo paskirtas Statybos fakulteto dekanu.

1940 m. vasarą prof. Kolupaila kalbėdavo savo artimiesiems, kaip turėtume elgtis sovietinėje okupacijoje. Neturėtume kartoti Rusijos inteligentijos klaidų 1917 metų revoliucijoje. Tada dauguma šviesuolių nusigrėžė nuo liaudies, tikėdamiesi, kad be jų revoliucija nepavyksianti. Išėjo kitaip: šviesuomenė buvo sunaikinta arba emigravo. Dabar, mes, lietuviai, neturėtume užleisti atsakingų pareigų rusams ir vietiniams komunistams. Nors Lietuvos suverenumo nebėra, tauta netekusi laisvės, organizacijos uždarytos, bet pavieniai asmenys turėtų gėlbėti, kas dar galima būtų išgelbėti. Tuo būdu išsaugotume lietuvių inteligentiją nuo visiško sunaikinimo. Šitai galvodamas ir palaikomas savo draugų, prof. Kolupaila nerezignavo, bet tęsė savo darbą ir ėmėsi dar atsakingų pareigų universitete ir visuomenėje (172 psl.).

1940 m. birželio mėnesį bolševikai buvo uždaryti lietuvių laikraščiai ir žurnalai. Laikiniai buvo palikti tik du buvusios opozicijos dienraščiai — "XX Amžius" ir "Lietu-

vos Žinios", bet ir jų redaktoriai dr. I. Skrupskelis ir J. Kardelis buvo nušalinti ir netrukus suimti. Į jų vietas, tuo tarpu dar pačių lietuvių, buvo parinkti St. Kolupaila ir A. Rūkas. Tačiau po trijų savaičių ir tie du dienraščiai buvo uždaryti, jų turtas nusavintas, o spaustuves suvalstybtos. Apie tą savo redaktoriaus darbą Kolupaila trumpai rašo savo atsiminimuose, be kitko, minėdamas bolševikų spaudos cenzūrą ir savo pasikalbėjimą su Dekanozovu (200-203 psl.).

Apie Liaudies seimo posėdį Kolupaila šitaip rašė (205 psl.):
"...Valstybės teatro salė buvo prikimšta niekad nematytų žmo-

Studentas Steponas Kolupaila (pirmoje eilėje trečias iš kairės) 1912 metais su kitais geodezijos studentais praktikas darbuose Pėrevov, prie Maskvos. Už jo taipgi lietuvis Jurgis Daugėla.

niau, daugiausia čekistų, rusų. Tarp 600 žmonių buvo įterpti 79 "atstovai". Visi balsavimai buvo atvirai, balsavo visa salė, visi čekistai. Nekėlė rankų tik du žmonės — "XX Amžiaus" ir "Lietuvos Žinių" redaktoriai, kurie du tebuvo įleisti, kaip spaudos atstovai. Po posėdžio, kada buvo nubalsuota atsakyti nepriklausomybės, dr. Garmus atrodė visai palaūžtas: jis niekad nelaukė tokios moralės prievartos..."

Kolupaila, ką tik galėjo, gelbėjo ir slapstė nuo bolševikų teroro, nuo suėmimų ir tremimų. Jis išgelbėjo dr. J. Grinių, jis gelbėjo ir išgelbėjo gen. prof. S. Dirmantį, jis buvo priglaudęs universitete ir gen. A. Gustaitį, nors ir negalėjo išgelbėti jo nuo suėmimo, jis slapstė ir gelbėjo nuo suėmimo ir ištrimimo savo seną draugą inž. J. Stanišauskį, tačiau neišgelbėjo, nes Stanišauskis, sužinojęs apie savo žmonos trimimą, pats pasiprašęs pas komunistus, kad ir jį ištrimtų kartu su jo žmona. Ir ištrimė. (206 psl.).

VOKIETIJOJE OKUPACIJOJE 1941-1944 METAIS

Vokiečių-rusų karas užtikro prof. Kolupailą pakeliui iš Leningrado į Kauną. Kaune jis prisistatė Lietuvos laikinosios vyriausybės ministerio pirmininko pareigas ėjusiai švietimo ministeriui prof. J. Ambrazevičiui, kuris žinojo prof. Kolupailos veiklą bolševikų okupacijos metu ir užtikrino jį, kad nesą jokių kliūčių jo darbui universitete, ir negali būti jokio pagrindo ir baimės jo saugumui (190 psl.).

Apie lietuvių sukilimą 1941 m. ir vokiečių okupaciją Kolupaila rašė:
"Jaunimas aktyviai dalyvavo 1941 m. sukilime. Kai kurie, kaip statybos fakulteto adjunktas J. Milvydas, paaukojo savo gyvybę už tėvynės laisvę. Atėjo kita okupacija. Banditai vokiečių uniforma apipletė mokslo įstaigas. Studentai vengė vokiečių darbo batalionų, profesoriai slapstėsi nuo areštų, kiti pateko į koncentracijos stovyklas. 1943 m. kovo 17 d. okupantai užda-

rė visas aukštąsias mokyklas ir sunaikino kai kurių įstaigų įrengimus. Mokymas nesustojo, tik pasitraukė į pogrindį. Su nuolatiniais pavojum rinkosi jaunimas į paskaitas konspiracinėse patalpose... Vokiečių gestapas veltui vertė šnipinėti kai kuriuos personalo narius: mūsų moralės palaūži nepavyko! Prisiminstu vieną faktą įrodymui, kaip puikiai laikėsi akademinis jaunimas po sunkia okupacijos letena. Unversiteto vadovybė pakvietė studentus į talką — paruošti žiemai kuro įstaigoms šildyti. Miško kirtimas Skardupio girioje virto grandioziska jaunimo stovykla... Ten buvo pademonstruotas studentų vieningumas ir sumanumas. Talkos organizacijos pirmininku buvo prof. J. Šimoliūnas, stovyklos komendantu prof. S. Kolupaila" (208 psl.).

Kitoje vietoje Kolupaila taip rašė apie vokiečių okupaciją:
"Rudoji okupacija... Atėjo kiti okupantai, kurie kovojo prieš komunistus, bet patys elgėsi labai panašiai, kaip komunistai. Dr. Garmus pateko į "juodąjį sąrašą". Tik populiarumas išgelbėjo jį nuo likimo, kuris buvo lemtas kitiems... Dr. Garmus pasitraukė iš visuomeninio veikimo ir grįžo į V. D. universitetą dėstyti biologijos. Nuotalkos buvo biuriuos..."

Kai kurie asmenys universitete ir visuomenėje šnairavo į tuos pasiryžėlius lietuvius, kurie sovietinės (ir vokiečių) okupacijos metu buvo aukštesnės pareigos. Tokių įtarinėjimų ir nepagrįstų pakaltinimų teko patirti ir buvusiam dekanui prof. Kolupailai. Bet buvo žmonių, kurie jį geriau pažinojo ir pilnai pasitikėjo jo lojalumu (190-191 psl.). Pats Kolupaila yra rašęs kun. J. Prunskiu:

"Atėitės istorikai tinkamai ir bešališkai įvertinti mūsų pastangas. Esu laimingas, kad man pavyko padėti išgelbėti visą eilę savų žmonių. Labai gailiuos tų, kurie žuvo, kuriems negalėjome padėti, ypač dr. Skrupskelio, prof. Dovydaičio ir kt." (351 psl.).
Kitoje vietoje paprašytas pasisakyti apie savo atliktus darbus, savo amžiaus 70 metų sukakties proga, jis kukliai tik tiek pasakė: "Norėjau būti naudingas savo kraštui..." Taip pat kukliai jis atsakė ir į mano laišką 1958. I. d. Aš buvau pasiuntęs jam padėką už jo gražias ir jautrias mano atsiminimų recenzijas. Atsakydamas į mano laišką, profesorius parašė: "Būdamas skautas, atlikau savo pareigą. Jei tuo padėsiu Jums, būsiu padaręs gerą darbą. Prilinkit mano giliausią pagarbą".

VOKIETIJOJE 1944-1948 METAIS

Vokietijoje Kolupailai su šeima teko išgyventi visus DP vargus, kaip ir kitiems lietuviams. Bet ir tose sąlygose jis tęsė mokslinį ir švietimo darbą, pradėjo Kempteno lietuvių stovykloje, o nuo 1946 m. pradžios ir UNRRA universitete Miunchene. Ir čia, kaip ir Lietuvoje, prof. Kolu-

paila parodė labai daug iniciatyvos, sumanumo, energijos ir darbo, dirbdamas ir stovyklos komitete, ir lietuvių gimnazijoje, ir Lietuvos raudonajame kryžiuje, ir skautuose, ir lietuvių spaudoje, ir daug kur kitur. Kemptene buvo įsikūręs ir A. Mikulskio vadovaujamas Čiurlionio ansamblis. 1945. II. 18 d. čia įvyko ir pirmasis to ansamblio koncertas Vokietijoje, apie kurį vėliau (1950. IV. 27) prof. Kolupaila, be kitko, šitaip rašė "Drauge":

"... Po įžanginės, šventei pritaikytos prakalbės (ją pasakė prof. Kolupaila — Red.) choras galingai prabilo Tautos himnu. Visi salėje atsistojo, atsikėlė ir vokiečiai. Ryškiai prisiminėm, kaip draudė mūsų himnų bolševikai, kaip gniaužė jį Lietuvoje rudieji. Čia jie pagerbė himnų!... To vakaro nepamirš, kas buvo tada Kempteno teatre!..."

Kitą dieną vakaro organizatoriai (Kolupaila ir kt.) buvo išaukti aiškintis.
— Kokia daina buvo koncerto pradžioje?
— Pagal programą: "Lietuva, tėvynė mūsų".
— Kodėl publika stojo?
— Tai lietuvių tautos himnas.
— Kodėl nebuvo vokiečių himno?
— Nieko nebuvo leista keisti patvirtintoje programoje.
... Vokiečiai prikando lūpa...
— Bet koncertas juk buvo geras?
— Už tokį koncertą turėtumėt visi eiti į kalėjimą. Daugiau nebedainuosit Kemptene!

Neilgai buvo Čiurlioniečiai Kemptene: jie ieškojo vietos arčiau sienos, kad, karui baigiantis, greičiau paliktų Vokietiją. Taip jie pateko į prancūzų zoną ir pradėjo nuostabią savo istorijos epochą.

Buvo ir kitų nemalonių Kemptene. Vėliau Kolupaila rašė (250 psl.):

"1945 m. rugpjūčio 12 d. Kemptene susispaustė tremtiniai lietuviai buvo brutalių scenų liudininkai: JAV karinė policija prievarta vežė rusus į Rusiją. Tie žmonės, daugiausia inteligentai, buvo pabėgę ir pasislėpę nuo bolševikų teroro, kurį jie patys buvo patyrę ir iškentę. Jie gerai žinojo, kas jų laukia po "repatriacijos", todėl susirinko bažnyčios salėje ir atsakė išeiti. Uniformuoti ir ginkluoti kariai jėga traukė juos lauk ir grūdė į sunkvežimius... Vienas vyras, perkėlęs žmogų ir vaiką į greitą lietuvių stovyklą, buvo pašautas, kai pats mėgino šokti per tvorą... Tos baisios scenos netgi buvo filmuojamos! Lydėmės traukinį su prievarta grąžinamaisiais kareiviais pasirodė humaniškesni: jie davė progos norintiems pabėgti, jų nešaudė. Didžiama išsislapstė Bavarijos kalnuose..."

Kempteno "juodasis sekmadienis" pateko į spaudą ir... kai kam atidarė akis. Kersteno komisijos aktuose pažymėta, kad Kempteno lietuvių komiteto protestas, nusitūstas

Balys Auginas

ZIEMOS KEPEJAS

*Kaip nervingas kepejas, vėjas
Perplėšia debesio maišą —
Padangėj pabyra miltai —
Bąla medžiui,
Namai ir tiltai —
O vėjas debesį
Minko ir maišo,
Drebėdamas pūgai
Kasni ragaišio.*

*Ir kai vėją
(Pavargusį
Žiemos kepeją —)
Dausų kepykloje
Baltį sapnai
Užkerėja,
Dangaus vieskeliais
Skrieja sietynai —
Lyg sidabriniai
Limuzinai.*

*O žmonės
Klampuoja miltuotą brydę,
Lyg musės
Ant žemės cukrainio
Suskridę.*

*Keliai
Prikrešti teslos,
Užkloti
Žvaigždėta drobule
Tylūs.*

*Danguj
Pakibęs riostainio ragas,
Ir mūsų žemė —
Baltas pyragas.*

SKIEDRA

*Nutiškusi
Karšto kraujo puršu,
Medžio gyvybės lašu,
Toli nuo žalių atžalų,
Nuo kamieno krūtinės —
Gimtinės,
Alpdama šalu*

Anastazija Tamošaitienė

Baltį Kalėdų sapnai

*Ir džiūstu iš ilgesio
Vientulystėje,
Virsdama dulkėmis.*

*Paspirdamos
Mane pravirkdo
Atšaurios pravių korpės.
Pamesta vėjų,
Ant svetimo žvirgždo,
Dulėju*

*Praradimo kandioj:
Svetur ir žvaigždės —
Kai išpūstyto kirvio
Ašmenys —
Saitos
Ir šturpios.*

GELTONI LAŠAI

*Rudens dangaus purvinas lašas
Medžių rudos ašaros,
Ir debesų — šlapių žasiukų —
Vilkstinė.*

*Gėstančiam žvilgsnyje
Vasara baigės —
Saulėgražai pajuojo veidas,
Jos gelsvi plaukai
Slenka vėjuje
Ir leidžias,
Kaip geltonos snaigės.*

*Pliki laukai sunkiai atsidūsta:
Ruduo ridena griaustinį
I peteliškės palapinę,
I žiogo gūžtą.*

karinei valdžiai, paskatino ją įsikišti ir sustabdyti repatriavimą per prievartą..."

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE 1948-1964 METAIS

Pirmosios įsikūrimo dienos Amerikoje, South Bende, Ind., prof. Kolupailai buvo gana vargingos. Profesorius iš karto pradėjo dirbti Notre Dame universitete. Ir čia, kaip ir anksčiau Lietuvoje ir kitur, prof. Kolupaila parodė daug savo kūrybos ir naujoviškumo, dažnai net nustebindamas kitus profesorius amerikiečius ir susilaukdamas iš jų ir iš savo naujų studentų aukštųjų įvertinimų. Prof. Kolupailai ne viskas patiko naujame pasaulyje. 1949 metais jis rašė "Drauge":

"Seimininkai nemėgsta klausyti svečių kritikos: svečias teturi viską girti ir už viską dėkoti... Prašau ne pykti už mano atvirumą. Patinka man politinė laisvė, žmonių mandagumas, demokratiški papročiai, tolerancija... Ypatinai krinta į akį finansinis pasitikėjimas, viską gali

gauti skolon, gali pirkti namą išliskimokėjimui, algą gauti be pasirašymo algų lape, čekį atsiunčia paštu — pinigai nežūna... Puikus dalykas — spaudos laisvė. Bet negalio priprasti prie vietinės spaudos, dar nemoku atskirti svarbaus nuo reklamos ir sensacijos... Tačiau, jeigu gyventi, mokyti ir ruošti tikrai tam, kad turėtum naują mašiną, patogiai pamiegotum ir sočiai pavalgutum, tai tikrai toksai gyvenimas būtų tuščias..."

Amerikoje, kaip ir Europoje, profesorius buvo labai aktyvus ne tik savo profesoroje, bet ir lietuvių visuomeninėje veikloje, ypač inžinerių ir skautų organizacijose ir lietuvių Enciklopedijoje. Kurį laiką jis bendradarbiavo ir lietuvių bendruomenėje. Tačiau kai kur jis buvo susilaukęs ir nusivylimų. 1953 metais jis rašė:

"...Ne be to, kad mūsų tarpe pasitaikė kai kurių nesutarimų... Ką darysi — sakoma, kad be tų smulkų intrigų neįmanomas rimtesnis darbas. O pavydas — mūsų tautinė liga... Kiekvienoje visuomenėje gali pasitaikyti liguistai nervingų, dvasinės pusiausvyros netekusių asmenų... Kartais matome spaudoje šmeižtus, pasirašytus slapyvardžiais ir suklustotais inicialais. Slapukas spaudoje lygus ginkluotam banditui su kauke... Spauda yra viešoji tribūna: garbingas asmuo privalo turėti drąsos viešai pasirodyti, o nesislapsyti po redaktoriaus suolu..." (299 psl.).

1962. IX. 7 d. jis rašė "Drauge":
"... Mūsų menkystos, susigūžusios siauruose kiaučiuose, visą savo energiją naudoja tarpusavės rietenom. Pamėgink pareikšti originalesnę mintį, tuoj pakampčių rašėivos sumaišys su žeme".

Kitoje vietoje ("Liet. Dien." 1957 m. gruodžio mėn.) jis buvo dar griežčiau pasisakęs prieš "kritikus ir šmeižikus, kurių turime nemažai, apmokamų, neapmokamų ir ligonių..."

Pagaliau atėjo lemtingieji 1964-tieji metai. Profesorius rimtai sirgo. Bet dirbo, net gulėdamas lovoje. Balandžio 9 dieną profesorius Kolupaila mirė. Vėžys nugalėjo milžiną.

Baltijos kraštų geodezinė konferencija Stockholme, Švedijoje, 1926 m. rugpjūčio mėn. Pirmoje eilėje pirmas iš dešinės Lietuvos atstovas prof. Steponas Kolupaila.

Teatriniai laišakai iš Europos (7)

Mes į juos žiūrime vis naujomis akimis

ALGIRDAS LANDSBERGIS

Bernard Shaw kadais išsitarė, kad Šekspyra reikis iškast iš kampo ir apmėtyt akmenimis. Jis greičiausiai turėjo omenyje milžinišką Šekspyro reputaciją, kaip seną ažuolą, pargriuvusį ir trūnijantį skersai kelio į tikrai pažangią, modernią dramą, tarp kitko sutampantią su Shaw stiliumi ir pasaulėžiūra. 19 šimtmečio pozityvizmo dvasios kūdikis, Shaw tikėjo į neišvengiamą, negaltingą pažangą ir menuose. Pozityvizmo skilėle Šekspyras, koksai bebūtų jo genijus, buvo įstrigęs praetis religinėje — metafizinėje stadijoje, o Shaw jau priklausė dabarties „mokslinei“, ir tuo aukščiausiajai, plotnei.

Praėjusią vasarą Shaw ir Šekspyras, kaip Brechtas ir Goethe Muenchene, šnairavo vienas į kitą Londono teatrų kvartale. Abu jau savotiški klasikai, o dabarties avangardistams Šekspyras net kai kuriais atžvilgiais „modernesnis“ už Shaw! (Kaip gražiai laikas, didysis dramaturgas, naudoja ironijos priemones). Tad kalbėt apie Shaw ir Šekspyro pastatymus Londone, reikšcia vėl klausit, ką mums daryt su klasikais? Apmėtyt juos akmenimis? Rausvai nudažyt jų skruostus ir aprengt juos šiandienos drabužiais? Ar tvirtint, kad jie niekad nebuvo mirę, kad jie gyvena už mus pačius, ir kad klasiko „atgailinimo“ scenoje terminas yra nesąmonė?

Shaw šią vasarą Londone atstovavo vienas populiariausių jo vaidinimų, „Pigmalijonas“, kadaise statytas ir Kauno Dramos teatre. Klausimas — kaip statyt „Pigmalijoną“ Londone 1974-aisiais metais? Jo struktūra permatoma: ant viktorijinio farso ir melodramos junginio užkrauta virtinė idėjų apie kalbą ir

anglų klasinį pasiskirstymą, apie menininką ir jo kūrinį, apie vyrą ir moterį evoliucijos plane, ir t. t. Ar tą struktūrą palikt, kaip buvusią, ar „modernizuoti“ Be to, „Pigmalijonas“ pabrėžtinai didaktinis vaidinimas. (Shaw žodžiais: „Intensyviai ir sąmoningai didaktiškas, ir tokios sausos temos, kad man labai patinka jį sviesti į guduolių veidus, kurie papūgiškai tvirtina, kad menas niekad neturėtų būti didaktiškas. „Pigmalijonas“ įrodo mano tvirtinimą, kad iškilus menas tegali būti didaktiškas.“) Ką daryti su ta didaktika? Ar šiandienos žiūrovui nenusibos Shaw mokytojo pamokslai? O kaip su „Mano dailiųjų dama“ (My Fair Lady)? Ar publika nepsigės šmaikščiuju melodijų? Ir dar be-

Zymusis anglų rašytojas-dramaturgas Bernard Shaw (1856-1950)

Alec McCowen ir Diana Rigg John Dexter režisuotame Bernard Shaw „Pigmalijonas“ pastatyme, Londone.

galė panašų klausimų. (Kaip matote, režisieriaus duona nelengva).

„Pigmalijonas“ režisierius John Dexter į šiuos klausimus atsakė gudriai. Išorėje spektaklis atrodo kaip muziejinis Shaw veikalo atkūrimas jo 1914-ųjų metų premjeros dvasioje. Išoriniai triumfo natūralistinė melodrama. Profesoriaus Higginso laboratorija buvo senoje atkurta taip kruopščiai, su tokia pagarba autentiškai detalei, kad, uždangai pakilus, žiūrovai prapliupo ploti. (Natūralizmas turi savią magiką, kuri pasiekia vaikų mūmyse, besistebintį ir besizavintį „tikrovės“ gabalo personinimu į „netikrovinę“ erdvę — sceną).

Bet spektaklis toli gražu nėra tik muziejaus kampelis, kaip Čechovo pastatymai dabartiniame Maskvos Dailės teatre. Į natūralistinį foną režisierius įstato modernius aktorius, Alec McCoweną (Higgins) ir Dianą Rigg (Eliza). Jie savo vaidmenis interpretuoja ne natūralistiniai, bet dviejose plotnėse — natūralistiniame paviršiuje ir sudėtingoje potekstėje. Todėl, pavyzdžiui Alec McCowen Higginso vaidmenį daug įdomesnis už Rex Harrisoną, kuris „Mano dailiojoje damoje“ teparodė standartinį Higginso paviršiu, McCoweno Higginsas neurotiškas (jį išduoda kojų judesiai, prieštaraujantys jo valdoviškai

manierai), motinos dominuojamas intelektualas (savybė, kurios Rex Harrison nesugebėjo išreikšti). Be to, McCowen nugarinamas kaip Bernard Shaw replika ir naudoja kai kuriuos Shaw manierizmus. Reiškia, Shaw komentuoja patį save, o režisierius tuo suteikia įdomų komentarą apie „Pigmalijoną“. O tai jau mažai teturi bendro su Shaw-mokytoju ir jo didaktika. Shaw pamokos tampa reliatyviomis šių dienų dvasioje.

„Pigmalijonas“ spektaklis taip pat primena, kad klasikai nuolatos keičiasi, nes mes į juos žiūrime vis naujomis akimis. Po „Mano dailiosios damos“ žiūrovo galvoje nenustoją dūžę muzikinės komedijos melodijos. Pertraukia žiūrovai klausia vienas kito, ar Eliza sugrįš pas Higginsą, kaip ji sugrįžo „Mano dailiojoje damoje“. Ypač akivaizdus „moterys išlaisvinimo“ sąjūdžio poveikis, Kai kurias Eliza replikas apie moters teises pertraukia karinų žiūrovų (ir kelių simpatizuojančių žiūrovų) plojimai. Prieš dvidešimt metų spektaklio — žiūrovo cheminis junginys būtų buvęs skirtingas, nors tekste nepakeistumei nei vienos eilutės.

Belieka apžvelgti dar vieną klasiką — Šekspyra. Ir tuo — prisiekiu, mielasiai skaitytojau, — šie teatriniai laišakai tikrai užsibaigs.

Brucknerio Mišios, tiek „Te Deum“ yra vokalinės simfonijos.

Paminėdama 150 metų gimimo sukaktį, Austrija pagerbė savo sūnų įvairiais renginiais ir koncertais. Linze, netoli kurio yra Brucknerio gimimo vieta buvo įrengta ir atidaryta didžiulė salė, pavadinta Brucknerio vardu. Joje Herbert von Karajan dirigavo septintąją Brucknerio simfoniją, parašytą Wagnerio mirties metais. Prieš simfoniją buvo atlikti Brucknerio motetai: „Os Justi“, „Christus factus est“ ir „Ave Maria“. Jubiliejaus proga yra išleista plati Brucknerio monografija, kurioje yra gerų straipsnių apie muziko gyvenimą, jo muzikos įtaką Austrijoje ir kit. Leidinyje yra įdomių nuotraukų, pyz. Ansfeldo parapijos bažnyčios vargonai, kurie žavėjo būsimąjį muziką ir davė jam impulso atsieti muzikiniai gyvenimai. Kita nuotrauka rodo jo darbo kambarį, kuriame ant sienos dominuoja didžiulis, brangus kryžius, ne kartą davęs Bruckneriui įkvėpimo. Orkestru dirigentas Hans Knappertsbuech Brucknerio muziką taip charakterizuoja: „Kai aš dirguoju vieną jo simfonijų, aš vadovauju muzikinei dieviškai tarnybai, kurioje blogis yra nugalimas nepalaužiamo tikėjimo jėga“. J.V.

NEPRIKLAUSOMYBĖS AKTO SIGNATARAS

Siemet gruodžio 16 d. suėjo 30 metų, kai mirė Lietuvos nepriklausomybės akto signataras Jonas Vailokaitis. Mirė turėdamas 58 m. amžiaus Blankenburg, Vokietijoje. Baigęs Petrapilio prekybos ir pramonės institutą, atvykęs į Lietuvą, organizavo Žagrės kooperatyvą, kartu su broliu kun. Juozu Vailokaičiu sudarė Brolių Vailokaičių banką, kurio pagrindinis tikslas buvo telkti kapitalą į lietuvių rankas ir kovoti prieš rusų kolonizaciją, superkant nusigyvenusių bajorų dvarus ir juos išsimokėtinai perleidžiant lietuviams.

1917 m. buvo išrinktas į Tautos Tarybą, vėliau — į Steigiamąjį seimą (krikšč. demokrat). Gražiai pasidarbavo Lietuvos pramonės ir ūkio vystyme. Su broliu kun. Juozu įsteigė ūkio banką, suorganizavo Maisto akcinę bendrovę, nupirko Br. Šmitų metalo fabriką ir įsteigė Metalo bendrovę. Parūpindami statyboms medžiagą, išplėtė Palemono plytinę ir keletą kitų plytinių provincijoje, steigė eksporto ir importo bendroves, daug padėdami Lietuvos ūkiui ir finansams.

ATVIRAS LAIŠKAS REDAKCIJAI

Praėjusio šeštadienio Jūsų Kertinėje parašėte atspausdintas pofestivalinis II Teatro festivalio įvertinimas pavadinimu „Nuosavybė ir jos vertė“ duoda visai priešingą interpretaciją mano žodžiams, tartiems Žymenų vakare, ir tuo nuvertina pagrindinę mano kalbos idėją. Šio trumpo paaiškinimo paskelbimas atitaisytu neigiamą įspūdį, kurį sukėlė Jūsų mintys.

1. Žodį „mūsų“ pabrėžtinai kartojau ne kokybine, bet tautine ar dar konkrečiau — pareigine prasme. Niekur neteigiau, kad „mūsų“ sąskaita reikėtų atsisakyti meninės tiesos, kūrybos ar tobulėjimo. Nė vienu žodžiu nedaviau suprasti, kad „mūsų“ užtenka vietoje sceninės ar kūrybinės pažangos. Priešingai, jei būtų festivalyje pasirodęs „aukštas menas“, nebūtų reikėję „mūsų“ „refreno“. Šiaudas skęstantiojo rankose, aišku, dar nereikia išsigelbėjimo, bet ar tinka jį apšaukti nevykeliu, stovint saugioje vietoje, jeigu skęstantysis jo griebiasi? Iš kitos pusės gi, mūsų tautinė pareiga įpareigoja palaikyti savo teatrą — koks yra — nes kitokio mes neturime. Ar „Kas nors“ kelia džiaugsmą ar liūdesį, neesminis dalykas. Svarbu darbas, nes tik darbe yra viltis ir tobulėjimo galimybė. Meno esmė yra veiksmas, ne rezultatas. Jūsų išsireikšimas „kitiems ir gerai (Jūsų pabraukta) nereikia, užtenka „mūsų“ yra abejotinės vertės sugestija tautiniam defetizmui pateisinti, ypač kada nepasakote — kam gerai? Man ne. Jei užtektų, nieko nedaryčiau ir neveikčiau. Man „mūsų“ nėra „tuščias žaidimas“, kaip Jūs teigiate, bet kelias į erdvę, į tobulėjimą, skrydis į saulę savomis raketomis ir savosios kultūros horizontais. Pvz. Lietuvos 17, 18 ir 19 šimtmečių inteligentija susižavėjo aukšta ano meto lenkų dvarų kultūra bei prabanga, nuėjo pas juos ir sulenkėjo. Tuo tarpu atsirado tokių, kurie pamatė mūsų dvarininkijos klaidą, nustojo žavėtis rusų ar lenkų kultūra, pasliko prie „vyžuotų ir dryžuotų muzikų“, švietė juos, mokė, žadino, kultūrinio, kėlė iš amžių miego ir visą lietuvių tautą grąžino į kultūringųjų tarpą. Ir tik todėl, kad ji „mūsų“.

2. Jūs teigiate „Tačiau kokią naudą būtų iš to „mūsų“, jeigu tarp jo ir primityvumo galėtume statyti lygybės ženklą? Naudos jokios, žinoma, nebūtų, jei tik kalbėtume. Tačiau kol dirbame, tol yra viltis, kad „mūsų“ nusvers primityvumą. Bet koks veiksmas yra daugiau negu neveiksmas. Imkime, aiškumo dėlei, mūsų žurnalus ir laikraščius. Ar

mažai juose „ambicijos, grafomanijos, bejėgiškumo“, kalbant Jūsų straipsnio papuošalais? O vis dėlto mes juos skaitome, jų laukiame, į juos rašome, jais džiaugiamės ir juos prenumeruojame. Ir ne todėl, kad jie būtų „meniški“, bet todėl, kad jie „mūsų“. Kaip tautinė pareiga verčia mes palaikyti savo spaudą, taip tautinė pareiga mes verčia palaikyti jaunimo teatrus, nežūrint jų vaidybinių ar kalbinių trūkumų. „Viskas yra pataisoma, išskyrus mirtį“ anuo metu kalbėjo Šekspyras. Ir mūsų jaunimo teatrams yra galimybė pasitaisyti, kol gyvi. Tai ir yra manojo „mūsų“ prasmė.

3. Kai mano pirmas veikalas mažiausiam buvo suvaidintas parapijoje, man buvo 19 metų. Nuo to laiko drama liko mano profesija, o teatras — pagrindinis užsiėmimas. Jaučiuos laimingas tikrai rašydamas dramą ar ją skaitydamas. Tikėkite, atskirtu stipry veikalą nuo silpno, menų nuo diletantizmo. Tiesa, kad žinojimas padėties nepakeičia, bet taip pat tiesa, kad žinojimas įpareigoja. Jei nežinai ir nedarai, gali būti išteisintas, o jei žinai ir nedarai — pasmerkta. Maironis nėra Dantė, bet man Maironis vertesnis, nes „mūsų“. Balys Sruoga nėra nei Eugene O'Neal, nei Edward Albee, bet Sruoga man vertesnis, nes „mūsų“. Chicago Tribune yra geresnis dienraštis už Draugą, bet jei reikėtų pasirinkti vieną iš jų, aš pasirinkčiau Draugą, nes Draugas „mūsų“. Tai nieko bendra neturi su menu. Tai yra kultūrinio subrendimo manifestacija „savajai duonai“ ir tautinė išikimybė „daviems namams“. Todėl man labai skaudus ir tiesiog nesuprantamas Jūsų, po ne Redaktoriumi, kultūrinį vertybių degradavimas nuo „nuosavybinės vertės“ straipsnio pradžioje iki „kultūrinį akcijų biržoje“ palyginimo straipsnio gale. Tai visiškai mano kalbos misrepresentacija. Sutinku, negalima pateisinti vidutinio kultūrinio veikimo, bet lygiai negalima pateisinti nenoro dirbti meno stokos pridanga. Gal japonų teatras ir labai meniškasis, bet kas mums iš to? Galima pakeis-

(Nukelta į 5 pusl.)

„Dievo muzikantas“ Anton Bruckner

Šimtas penkiasdešimt metų nuo jo gimimo

Kultūriniam pasauliui, ypač Austrijoje, neseniai buvo paminėta Anton Brucknerio (1824-1896) 150 metų gimimo sukaktis. Jis buvo žymus kompozitorius ir dėl savo gilaus religingumo, kurį išreiškė savo kūryba, yra vadinamas „Dievo muzikantu“, nes jis savo gyvą tikėjimą pavertė muzikos kūriniais, skirtais katalikų tikėjimo garbei.

Kiekvienais metais būria muzikų ir muzikos mylėtojų aplanko Aukšt. Austrijos St. Florian, norėdami pagerbti tą, kuris, protestantų laikraščio „Deutsches Allgemeines Sonntagsblatt“ žodžiais, yra buvęs „ypatingas šventasis, gyvenęs tarp žmonių“.

Anton Bruckner buvo gimęs 1824 m. rugsėjo 4 d. Ansfelde ir mirė 1896 m. spalio 11 d. Vienoje. Palaidotas Vienos katedros kriptoje. Joje katedroje jis pirmąsias giedojo kaip „Singknabe“ (berniukų choras), vėliau ten buvo vargonininku ir savo muziką garbino „Išganytoja, Guodėja, aukščiausiaji Valdova, Globėja, visatos Valdova, Tėva ir švenčiausiąja Didybė gyvenime ir mirtyje“ — tokiais titulais Bruckneris vadino Jėzų Kristu.

Tasai austrų muzikas, kurį Richard Wagneris pavadino „ange-

lu, nužengusiu ant žemės, nežinojusi savo dieviškos kilmės, bet gyvenusiu ir kūrasiu dangiškomis formomis“, buvo neturtingo batusiuviū sūnus. Nuo pat vaikystės pasižymėjo gabumais muzikos srityje. Pirmiausia įsiai buvo atiduotas J.B.Weissui, kad šis pamokytu jį vargonų teorijos ir praktikos. Kai 1837 m. mirė Brucknerio tėvas, jaunas Anton buvo priimtas į St. Florian augustinijonų kanauninkų bažnyčios vaikų chorą. St. Florian būsimajam kompozitoriui buvo tarsi antrieji tėvų namai. Čia Bruckneris susidūrė su tradicine Palestrinos vakarų muzika ir su Vienos klasikinės religinės muzikos kompozitoriais.

Bruckneris studijavo ne tik muziką. Kurį laiką buvo pradžios mokyklos mokytoju, bet muzikos menas visuomet buvo jo gyvenimo esmė. Augustinijonų kanauninkų bažnyčios vargonininkas tuojau pagarsėjo visoje Europoje kaip nepaprastas virtuozas. Bet tikru kompozitoriumi pasireiškė tik vėliau — kai 1855 m. laimėjo Linzo katedros vargonininko vietos konkursą. Linze sukūrė pirmąsias Mišias ir pirmąją simfoniją. Tie jo pirmieji darbai tuojau atkreipė visų dėmesį, ir Bruckneris 1868 m. buvo pakviestas į Vienos konservatoriją profesorium. Austrijos sostinėje

jis ėjo taip pat ir universiteto lektoriaus pareigas. Šiose pareigose dirbo iki mirties.

Tuo laiku kėlė furorą vokiečio Richard Wagnerio muzika. Ir Bruckneris ja žavėjosi. Kai 1865 m. Muenchene buvo statoma Wagnerio premjera „Tristanas“, Bruckneris būtinai joje dalyvavo. 1869 m. Bruckneris dalyvavo ir laimė Nancy vargonų konkurse pirmąją vietą. Tuoj buvo pakviestas koncertuoti į Paryžių ir Londoną.

Šalia pripažinimų ir pagyrimų, Bruckneris susilaukė ir aštrios kritikos. Jo priešininkai negalėjo Bruckneriui dovanoti, kad jis yra Wagnerio draugas ir gerbėjas, kai tuo tarpu Vienos muzikos sluoksniuose beveik išimtinai vyravo Brahmsas. Bet pamažu kritikai tiek Vokietijoje, tiek Austrijoje nutilo, ir daugelis abiejų kraštų muzikos studentų veržėsi į Brucknerio pamokas. Vienos universitetas 1881 m. suteikė Bruckneriui garbės daktaro laipsnį, o imperatorius Pranciškus Juozapas apdovanojo jį „Franz Josef“ ordinu. Bruckneriui iki gyvenimo pabaigos buvo leista gyventi Vienos „Belvedere“ pilyje.

Visi Brucknerio biografai pabrėžia, kad jis, kaip žmogus, visą savo gyvenimą buvo giliai tikintis ir labai pamaldus. Tai matyti

ir iš jo laišku bei užrašų. Kaip ir Beethoveniui, religija Bruckneriui buvo gyvenimo pagrindas. Katalikų Bažnyčia Bruckneriui buvo uola, kuria atrėmė savo įsitikinimus. Tasai „homo religiosus“ buvo beveik išimtis XIX amžiaus menininkų tarpe, kada jau buvo beįsigalinti sekuliarizacija. Savo tikėjimą ir savo religines praktikas Bruckneris išreiškė savo kompozicijomis, simfonijomis ir religine muzika tiesiogine to žodžio prasme.

Aišku, kad Brucknerio religingumas negalima tiesiogiai išvesti iš jo simfonijų kaip tokių. Devymios Brucknerio simfonijos sudaro didžiulį „corpus“ (vienuotą), kur pasireiškia instrumentalinės muzikos vertybės, begalinė kūrybinė fantazija, spalvingas instrumentavimas. Jomis jis atsistoja muzikinio pasaulio viršūnėje. Tačiau savo, kad ir ne religinio turinio, kompozicijų pradžioje Bruckneris rašo: „Ad maiorem Dei gloriam“. O paskutinę simfoniją baigia dedikacija Dievui, „jei jis teiksisi priimti“.

Religinė Brucknerio muzika tiesiogine prasme yra visa eilė motetų, parašytų solo ir chorui, 3 Mišios su orkestru, didžiuliai „Te Deum laudamus“ ir „Requiem“, dar ir šiandien atliekami aukšto lygio koncertuose.

Motetuose Bruckneris parodė visą užsidegimą ir pagarbą šventiems tekstams, paimitiems iš liturgijos, kuri po Tridento Susirinkimo Bažnyčioje buvo labai kultivuojama. O orkestrą Mišiose Bruckneris įterpia, sekdamas tradicija, kurią išvystė Haydnas, Mozartas ir Schubertas. Tiek

Advertisement for Chicago Savings and Loan Association. Includes text: 'Filomena sako... KAS NETAUPO ATEIČIAI, TAS NEŽIŪRI Į SVIESESŲ IR TINKAMESŲ GYVENIMĄ. Socialinis apdraudimas yra per mažas pragyvenimui. Augšti nuosimčiai mokami Chicago Taupymo bendrovės pridėjus prie Social Security, suteiks jums ramias dienas jūsų senatvėje, 5.25% ant prastų knygučių, ir iki 7.5% ant certifikatų. Šį mėną Chicago Taupymo bendrovė švenčia Aukštinį Jubilėjų ir turi laimėjimui - kelionę į Hawaii, Disneyland, Las Vegas ir daug kitokių laimėjimų. Atsilankykite.' Logo: CHICAGO SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION. Address: 6245 North Western Avenue, 476-7575.

(Atkelta iš 4 psl.)

ti žukuoseną ir rūbus, bet kuris savo kultūrą pakeičia į svetimą, taisyti išduoda save visą. Šia prasme "mūsų" yra daugiau nei menas, nes

meną galima įgyti ir prarasti, bet praradęs "mūsų", nieko nebeįgyti. Su pagarba ir dėkingumu,

Anatolijus Kairys

Ir tautinė kultūra privalo stiebtis

Aiškumo dėlei čia bent kelios mintys apie kiekvieno Anatolijaus Kairio laiške sunumeruoto skyrelio.

1. Labai gerai, kad Anatolijaus Kairio taip atvirai pasisakoma: "Žodžių mūsų pabrėžtinai kartojau ne kokybine, bet tautine ar dar konkrečiau — pareigine prasme". Taigi Kertine parašte kaip tik ir buvo dėl to reaguota, kad Jūsų kalboje buvo visiškai aplenkta kokybė. O kokybė prasme prastas meno kūrinys (taigi ir spektaklis), nors jis ir mūsų, bet šios dienos lietuvių tautos kultūrinio subrendimo laipsnyje jokios tautinės misijos jau neatlieka nei pasauline garsinimosi prasme, nei tautos kultūrinio ugdymo intencijoje. Ir labai gaila, kad Kultūros tarybos pirmininkas, kaip Jūs sakote, apie "meninę tiesą ir kūrybos tobulėjimą" kalboje beveik neprasitarė. O jei būtų tai pabrėžta, ir tos Kertinės parašė būtų nereikėję. Bet jau reikia tikrai išgąstingai krūptelėti, perskaičius tokį Jūsų teigimą atvirame laiške: "Meno esmė yra veiksmas, ne rezultatas". Koks tada skirtumas tarp grafomano ir Šekspyro, tarp šiaip muzikautojo ir Beethoveno, tarp tuščio dažu maišytojo ir Čurionio, tarp "mokslininkautojo" ir Einšteino? Išeitų tad, jeigu pirmieji net daugiau ir atkakaliau prie savo "kūrybos" dirbo, tai jie už antruosius ir vertesni. O jeigu koks dažuotojas ilgiausiai tepdamas ir zulindamas paveikslą turėjo dar ir kokį nors tautinę mintį, tai kas prieš jį Čurionis su savo greit padaryta ir be jokios tautinės minties "Jūros sonata"!

Zinoma, visada įdomu yra žvilgtelėti ir į patį kūrybinį procesą, kūrybinį veiksmą. Bet tik į tokį, kurio rezultatas yra išskirtinio gerumo kūrinys. Apie menkaverčių dalykų atsiradimo vyksmą niekas gi studijų ir nerašo.

Digresija į praities tautos mardėjimo šimtmečius čia irgi nieko nepada, nes šiandien tauta yra ne tik pabudusi, bet jau atsikėlus ir išsiraiviusi. Jai reikia ne akis krapštytis, bet kurti kultūrinę vertybę. Ir aukščiausio laipsnio vertybės, kad būtų neatsilikanti nuo kitų, kad būtų verta laisvės, kaip Danija, Suomija, Norvegija, Šveicarija ir kitos jai lygios.

O tautinė prasme atkritėlių ir dar šiandien miegančių tamsuolių visoje tautos visada buvo ir yra, neišskiriant, žinoma, ir lietuvių. Bet normaliam tautos kultūriniam gyvenime niekas gi prie jų ir prie jų lygio nesiderina ir neuokoja savo kūrybinių jėgų vien tik jų pavienių atvertimui, ranka numojant į visas kopybes.

2. Jūsų laiško antrojo skyrelio viršūnė, tur būt, yra tas, Jūsų pačių pabrėžtas, sakiny: "Bet koks veiksmas yra daugiau negu neveiksmas". Tada ir kriminalinis nusikaltimas yra veiksmas. Ir dar labai ugingas veiksmas! O vis tiek būtų geriau, kad tokių veiksmų nebūtų. Lygiai būtų nusikaltimas, kai grafomanija ir įvairiarūšis kultūrinis aprašyk prastumas, aišku — kokiu nors veiksmu įsikūnijęs, būtų peršamas visuomenės kultūros vardu. Geriau tada, kad toks veiksmas taptų neveiksmu.

3. Visai sutinkame su šiuo Anatolijaus Kairio sakiniu: "Galima pakeisti žukuoseną ir rūbus, bet kuris savo kultūrą pakeičia į svetimą, taisyti išduoda save visą". Tačiau prie to dar turėtume pridėti: kas aplenkė kultūrinį aprašyk kokybę, o tenkinusi tik menkaverčiųkumu, prisdengdamas intencija, tas išduotų ne tik save, bet ir aplamai kultūrą.

Prof. Kazys Varnelis, kurio darbas šiuo metu vykstančioje Chicagos ir apylinkės dailininkų parodoje, Chicagos Meno institute, yra premijuotas aukščiausiąja premija (žūr. Kultūrinę kroniką).

Kultūrinė kronika

PROF. KAZIO VARNELIO LAIMEJIMAI IR PARODOS

Chicagoje gyvenantis ir čia kolegijoje profesoriaujantis dailininkas Kazys Varnelis vėl pabrėžtinai išskirtas šiuo metu Chicagos Meno institute vykstančioje Chicagos ir apylinkės dailininkų parodoje. Šios kasmetinės parodos Meno institute, sakykime, reprezentuoja viso Vidurvakarių regiono šiandieninė dailės situacija, nes Chicago, kaip ryškus dailės centras ir magnetas, sutraukia savin visa, kas šiam Vidurvakarių regione yra geriausio. Suprantama, kad į tokią parodą patekti taipgi nėra lengva, nes yra iš ko pasirinkti. Todėl ypač yra malonu, kad mūsų prof. Kazys Varnelis ne tik yra pakartotinas šių metinių parodų dalyvis, bet ir tų parodų pačių didžiųjų premijų laimėtojas. Prieš kelerius metus tokią pirmaujančiųjų premija jam ir buvo paskirta. Šiomet aukščiausios premijos (po 1000 dol.) paskirtos septyniems dailininkams. Jų tarpe ir prof. Kazijui Varneliui už akriliu tapytą paveikslą "Assemblage in Blue". Iš viso premijom buvo atseiktėta 15,000 dol. Šalia septynių tūkštstantininkų, kitos premijos yra po 500, po 200 ir po 100 dol.

Ši Dailės instituto paroda ga-

na plačiai paminėta visuose trijuose didžiuosiuose Chicagos dienraščiuose. Parodos recenzentai vis išskirtinai pabrėžė prof. Kazio Varnelio tapybą, dėdami jo paties nuotraukas, įrikiuodami jo pavardę tarp trijų pačių geriausių arba premijuoto darbo nuotraukų paklodami kone skersai visą puslapį pirmoje vietoje tarpe kitų (Chicago Sunday Sun-Times, December 15, 1974). Paroda Chicagos Meno institute vyksta iki 1975 m. sausio 19 d.

O gruodžio mėnesio 19 d. prof. Kazio Varnelio darbų paroda atidaryta puikiai įrengtame Milwaukee Dailės muziejuje, Wisconsin. Šio miesto dailės gyvenimas taipgi yra gana aktyvus ir aukšto lygio. Nė pašonėje

esanti Chicago neįstengia jo lengvai nustelbti. Miestas rodo ypatingą dėmesį savo Dailės muziejui, kuris miestą tikrai gražiai reprezentuoja. Prof. Kazio Varnelio pakvietimas surengti savo darbų parodą šioje reiklinoje institucijoje taipgi yra labai malonus faktas visiems lietuviams.

Filmų įvairumai

STASE SEMIENIENE

"THE ODESSA FILE" yra sukrečiantis filmas (nors ir skiriamas visiems, net ir vaikams), kuris per daug paviršutiniškai gvildena gana sunkią temą. Vaidyba taipgi nevienoda. Iš vienos pusės — centrinė ašis rimto stiliaus aktorius Jon Voight, pasižinęs savo tikslu, o aplink jį zuja niekšingi tipai, tinka tik kriminaliniam filmui. Pastatytas pagal Frederick Forsyth romaną, kuris yra silpnas už paskutinį to paties autoriaus romaną, paverstą filmu "Day of the Jackal".

Antraštės "Odessa" reiškia buvusių SS vyrų nelegalios organizacijos pavadinimą. Ta pogrindinė veikla užmetė tinklus Vokietijoje, Argentinoje, Paragvajuje ir kitur. Užsimašavę kitom pavardėm, užėmė naujus postus, jie žudo visus, kurie vos tik užuodžia jų pėdsakus.

Jon Voight, geras aktorius, kuris niekad nepasiekė "žvaigždės" pozicijos, yra kiek per rimtas drausas jaunoms vokiečių žurnalisto rolėje. 1963m. jis įsibrauna į slapta buvusių SS vyrų organizaciją, kad susektų Roschmanną, karo metu Rygos koncentracijos stovyklos komendantą, kuris sunaikino 80,000 vokiečių žydų. Dabar Roschmanno virti Vokietijos pokario gerbūvio stebuklu. Jis yra elektronikos milijonierius, kurio bendrovė gamina marš ir kitas bakterijas nešančias raketas. Jis žada jas perduoti Nasserui, kad padėtų sunaikinti Izraelį.

Eduarda Roschmanną puikiai suvaidina Maximilian Schell, kuris, būdamas pats vokiečių, niekšingo nacio rolę ištempė ligi galo be krislėlio trūkumo iki pat paskutinio "umlaut". Schell ir Voight tapo simbolinėm figūrom, kovojančiom už Vokietijos sielą. Gal kiek ne vietoje nuskambėjo Roschmanno (Schell) monologas — ilga kalba apie vokiečių jaunimą, istorinę realybę, etc., kai jis priena liepto galą, jaunojo laikraštiniuko Peter Miller (Jon Voight) užkluptas su ginklu rankoje. Tačiau ir tada jo vaidyba žavi.

Žurnalisto Petro motinos Frau Miller rolę atlieka Maria Schell — mėlynakė, blondinė vokiečių (gyvenime Maximiliano sesuo), o jo mylimoji Sigi — Marj Tamm.

STEPONO KOLUPAILOS MONOGRAFIJA

(Atkelta iš 3 psl.)

surinko ir gražiai sutvarkė daug svarbios ir įdomios medžiagos. Akademines skautijos leidykla ir "Draugo" spaustuve atliko labai gražų darbą. Knyga visais atžvilgiais vertinga ir graži. Labai ačiū už ją! Perskaičius ją, norėtusi pageidauti gal tik kelių dalykų:

1. Skyrius apie prof. Kolupailos veiklą bolševikų pirmosios okupacijos metu Lietuvoje, palyginus su kitais skyriais, galėtų būti didesnis ir platesnis. Ypač intriguoja skaitytoją prof. Kolupailos veikla "XX Amžiaus" redakcijoje okupacijos metu. Prof. Kolupailos trumpai paminėti ir keli epizodai iš to trumpo laikotarpio iššaukia skaitytojo smalsumą ir pageidavimą sužinoti dar daugiau apie tai, kas mažai kam žinoma, o daugeliui net visai nežinoma.

2. Vienas iš autorių, inž. dr. J. Gimbutas, 145 puslapyje pažymi, kad prof. Kolupaila "bent aštuoniolika kartų" dalyvavęs tarptautinėse mokslinėse konferencijose. Tuo tarpu antrasis knygos autorius, inž. J. V. Danys 383 puslapyje rašo, kad prof. Kolupaila "iš viso yra dalyvavęs bent 30 tarptautinių konferencijų". Atrodo, kad yra nesuderinimas.

3. Būtų buvę labai naudinga tokios plačios biografijos pabaigoje turėti į vieną trumpą skyrį tirštai suglaustą profesoriaus Kolupailos asmens apibūdinimą. Užtektų įvairiuose skyriuose jau paskelbtos medžiagos. Tačiau jos sukonzentravimas į vieną skyrį knygos pabaigoje skaitytojui rodytų dar gilesnį ir išpūdingesnį prof. Kolupailos portretą.

Akademinės skautijos leidyklai, išleidusiai jau antrą didelį ir gražų veikalą, priklauso ne tik sveikinimas, bet ir nuoširdus linkėjimas tęsti gražų kultūrinį darbą ir toliau su geriausiu pasisekimu.

Los Angeles, 1974. IX.5

KONCERTINIS YPATINGAS GITARAS IR KANKLES DABO PAGAL UŽSAKYMĄ IR TAISO STYGINIUS MUZIKOS INSTRUMENTUS

KVIRINAS RUNIMAS
4914 W. Cermak Rd.
CICERO, ILL. 60650
Tel. — 652-3200

B. Pūkelevičiūtė skaito kaliforniečiams

(Atkelta iš 2 psl.)

kumu bei dvasiniu pakylėjimu, jautėsi išvargusi: laikrodžis negailestingai pakilo prie vienuoliktos. Todėl ir efektas nebuvo pilnas.

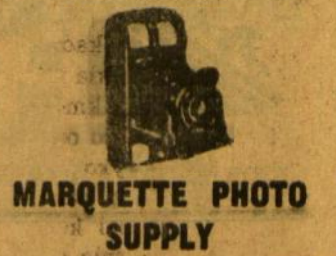
Abejotina, ar muzikos įvedimas (garsintuvo pagalba) pakiliose "Raudos" ir "Aštuonių lapų" vietose padidina žodinį išpuolį. Muzika, man regis, išmuša klausytoją iš susikaupimo. Užtuot sekęs žodžių prasme, staiga ima klausytis muzikos. Ypač tada, kai širdis kaip tik turėtų susilieti su poezija.

Šios kelios kritinės pastabos, žinia, išblanksta prieš B. Pūkelevičiūtės pasirodymo visumą. Reikia pažymėti, kad rašytoja su nemažesne galia atsiskleidė ir sekančią dieną dr. Z. Brinkio namuose, koncertiniame poezijos recitalyje, puikiai padeklamuodama V. Krėvės "Gilšės" ilgą skirsnį ir O. Milašiaus "Miguel Manaros" elegiška fragmenta. Visą atmintinai!

Lietuvių Fronto Bičiulių sambūrio dėka šis vertingas vakaras yra tapęs prieškalėdine tradicija. Jau devintas iš eilės! Tuo būdu losangeliečiai galėjo susipažinti

ir pabendrauti su J. Aisčiu, A. Baronu, K. Bradūnu, Ant. Vaičiūlaičiu, D. Sadūnaite ir kitais rašytojais. Šių metų pakvietime prasmingai pasakyta: Literatūros vakaras — minties pagiliniui, širdies praturtinimui ir dvasinei atvangai.

Pr. V.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MŪGEJAMS
Daug autpaupysite pirkdami šia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Filmai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.
3314 West 63rd Street
Tel. Prospect 6-8998
Chicago, Illinois, 60629

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

2555 West 47th Street **Tel. LA 3-1083**
PLENTY OF FREE PARKING SPACE
7% Mokamas už 4 m. sertifikatus. Minimum \$5,000
6 1/2% Mokamas už 1 m. sertifikatus. Minimum \$1,000
5 1/4% Mokamas už investavimo sąskaitas
PINGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIDMCIUS NUO 1 D. Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.
VALANDOS: ANTRAD. ir PIENKTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. PIRMAD. ir KETVIRTAD. 9 v. r. iki 5 v. v. Trečiad. uždaryta. 9 v. r. iki 9 v. v.

PETE'S AUTO REPAIR

Cia daroma Motor tune-up. Motoro, stabdžių, vairo ir automatinų transmisijų remontas. Starteriams ir alternatoriams duodamos ilgalaikės garantijos.
PETRAS PISNYS, savininkas
6211-15 S. Damen Ave. Tel. 737-3988

A. TVERAS

LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBĖS
Pasidavimas ir taupymas
2646 W. 69th St., Tel. REPUBLIC 7-1941

PRANEŠIMAS
TAUPLYKITE DABAR

UZ CERTIFIKATUS MOKAME:
7 1/2% — 4 metų su \$1,000, minimum.
6 1/2% — 30 mėn. su \$1,000, minimum.
6 1/4% — 1 metų su \$1,000, minimum.

VELIAVOS DUODAMOS NEMOKAMAI, PRADĖJUS NAUJA taupymo sąskaita. Gausite vieną amerikietišką ir antrą pagal pasirinkimą su stovu. Kitos dovanos duodamos, sąskaiton įdėjus atitinkamą sumą.

PAS MUS NE VISI TARNAUTOJAI YRA LIETUVIAI, BET KIEKVIENAME SKYRIUJE GALIMA SUSIKALBĖTI LIETUVISKAI.

Saint Anthony Savings
1447 S. 49th COURT, CICERO, ILL. 60650 **PHONE 656-6330**
Joseph F. Gribauskas, Vedėjas
OFFICE HOURS
Daily 9:00 to 5:00; Monday 9:00 to 3:00
Saturday 9:00 to 1:00; Wed. and Sunday Closed

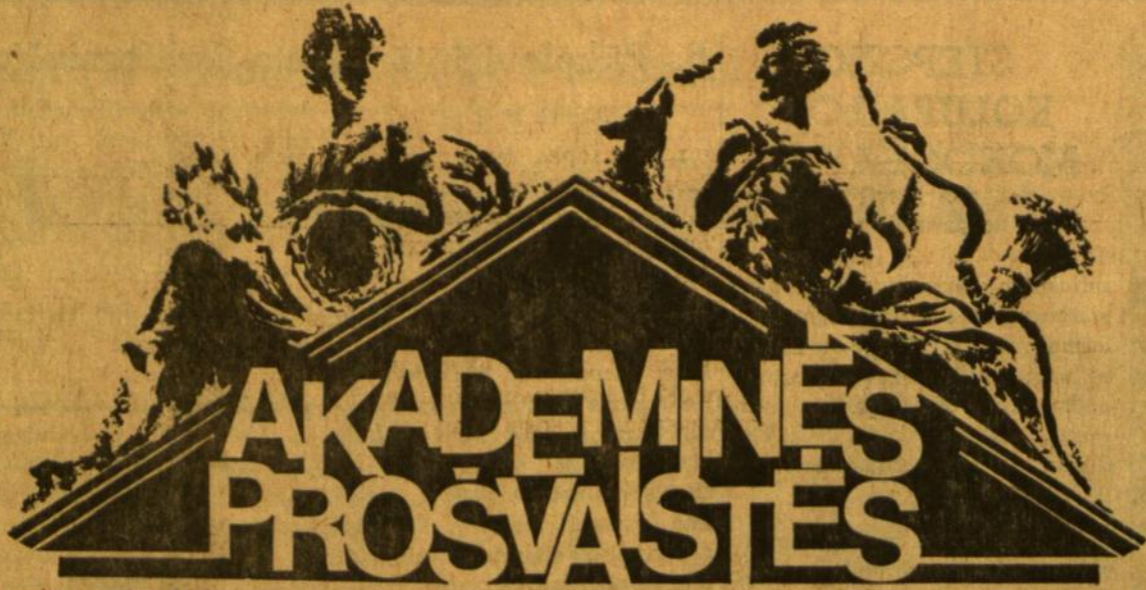
STANDARD FEDERAL... FINANCIAL FRIEND OF THE FAMILY

7 1/2% CERTIFICATE ACCOUNTS* \$5,000 Or More 4 Year Maturity YIELD INCREASES TO 7.90% on interest accumulated for 1 yr.
7% CERTIFICATE ACCOUNTS* \$1,000 Or More 4 Year Maturity YIELD INCREASES TO 7.35% on interest accumulated for 1 yr.
6 3/4% CERTIFICATE ACCOUNTS* \$1,000 Or More 30 Month Maturity YIELD INCREASES TO 7.08% on interest accumulated for 1 yr.
6 1/2% CERTIFICATE ACCOUNTS* \$1,000 Or More 1 Year Maturity YIELD INCREASES TO 6.81% on interest accumulated for 1 yr.
5 3/4% CERTIFICATE ACCOUNTS* \$1,000 Or More 30 Day Maturity YIELD INCREASES TO 6.00% on interest accumulated for 1 yr.
5 1/4% PASSBOOK SAVINGS Interest Paid In Date of Withdrawal YIELD INCREASES TO 5.39% on interest accumulated for 1 yr.

*A substantial interest penalty is required for early withdrawal.

STANDARD FEDERAL SAVINGS
4192 Archer Avenue (at Sacramento)
Chicago, Illinois 60632 — 847-1140

Celebrating our 65th year
Assets over \$200,000,000.00
Reserves over \$18,000,000.00
Member Federal Savings and Loan Insurance Corporation

RED. EMILJA PAKŠTAITĖ, 2801 W. 38TH ST., CHICAGO, ILL. 60652. Tel. (312) 927-3090

JAUNIMAS NORI VAIDINTI

Nesuruoši kritikuoti III-jo JAV ir Kanados Lietuvių teatro festivalio pastatymų, nes tam reikia ir žinių, ir ilgos patirties. Visi kalbėtojai džiaugėsi, kad štai jau trečias toks įvykis, ir net keturi vienetai pasirodė Chicagos scenoje. Pastatymų kokybę tačiau mažai kas tenagrinėjo. Atrodo, lyg laikomės už paskutinio sūlo...

Norėčiau sustot prie Rochesterio jaunųjų teatro. Girtini jie už veržlumą. Lengviau yra suorganizuoti chorą ar šokių grupę. Teatre reikia dar mokėti ir taisyklingai lietuviškai prakalbėti, o jaunesnieji neįdrįsta pasirodyti scenoje su savo taisytina taršana ir kirčiavimu. Teatras gi yra geriausia mokykla lietuvių kalbos pasitobulinimui, jei yra sąžiningas vadovas su žodynu rankoje. Lietuvių Bendruomenės apylinkės turėtų pravesti lituanistinėms mokykloms ar organizacijoms tokių teatrinių vienetų organizavimą. Vienetas galėtų pradėti kučia — suburdamas žmones diskusijoms, nagrinėjimui, o vėliau imtųsi kokio nors trumpo veikaliuko. Tokioje studijoje išsiryškintų gabieji ir norintieji dirbti.

Neturėjimas patyrusio režisieriaus neturėtų būti kliūtis. Sąlygos galėtų būti sudaromos, kad režisierius atvažiuotų bent pora savaitių prieš pastatymą viską išlyginti, patikrinti. Chicagos lietuvių opera dabar irgi neturi pastovaus dirigento. Bet čia per eilę metų dirbą gabūs padėjėjai puikiai paruošia operas atvažiuojančiam dirigentui. Tokių "žiebtuvų" — atsilankymų daug nereikia, išsijudinus rimtam darbui. Darbą tęsti gali ir mėgėjai, kurių jaučia meilę lietuviškam žodžiui. Kodėl tiems mėgėjams, entuziastams nesuruošt kursų? Jei įmanoma suruošti žurnalistikos, mokytojų, tautinių šokių kursus, tai kodėl negali gimti teatro studijų seminaras. Tikiu, kad H. Kačinskis ir kiti aktorai neatsisakytų dėl teatro ir jaunimo kiek pavargti.

Gal įvairūs fonetai paskirti ir lėšų drama studijuojantiems jaunuoliams. Knygos turi progos išvyti dienos šviesą konkursuose, bet kas knygas išvaidins, išgyvens, išskentės ir perduos, jei jaunimas nebus remiamas, skatinamas.

Teatras turėtų tapti dalimi mūsų kultūros — sintezė įvairių menų. Į scenos darbą galima įtraukti visą eilę gabaus jaunimo: menininkų, aktorių, techni-

● Akademių skautų sąjūdžio Chicagos skyriaus žiemos stovykla įvyks nuo gruodžio 27 d. iki sausio 1 d. Hastings, Minnesotėje. Informacijos teikia Algia Tamosiūnas, 7218 So. Richmond, Chicago, Illinois, 60629

● Akademinio skautų sąjūdžio 50 metų sukakties minėjimas buvo pradėtas su perėjimu metų Vasario 16. Šių metų Vasario 16 programa suaktuviniui metai bus iškilmingai užbaigiami.

ku, muzikų, šokėjų, kritikų ir kada nors net rašytojų, kompozitorių. Gal IV-ajam Teatro festivaliui teks daryti atranką, nes visiems

vienetams būtų neįmanoma pasirodyti. Atsirastų sveikas lenktyniavimas, be kritikos baimės. Tikiu, kad darbštus JAV Lietuvių Bendruomenės Kultūros tarybos pirmininkas Anatolijus Kalys pajudins apleistus teatro dirvonus

E. P.

Kanadičių "Aušros" kvarteto trijulė pajūry prie Sao Paulo, Brazilijoje.

O METAI VIS DELTO LABAI TRUMPAS LAIKAS

Lygiai už metų šios "Akademinės Prošvaisės" skiltys bus kupinos žinių apie Šiaurės Amerikos lietuvių jaunimo kelionę Pietų Amerikon, apie Pasaulio lietuvių jaunimo trečiąjį kongresą. Tuomet bus Kongreso išvakarės, ir nenuostabu, kad tas didelis įvykis bus mūsų visų dėmesio centre.

1975 m. gruodžio 20 d. — 1976 m. sausio 6 d. įvyksta Jaunimo kongresas su traukus jaunas lietuvių iš keturių žemynų: Šiaurės bei Pietų Amerikų, Australijos ir Europos. Kaip pirmieji du Kongresai (abu įvykę Šiaurės Amerikoje) taip ir trečiasis, be abejo, pasižymės dalyvių jaunatvišku entuziazmu, programos margaspalviškumu, nutarimų ir rezoliucijų gausa. Dabar, metam iki Kongreso belikus, vertėtų paklausti, kuo tas trečiasis kongresas pasižymės? Kuo jis skirsis nuo jo pirmtakų?

Pirmajame Jaunimo kongrese (1966 m.) džiaugtasi ir gerėtasi, kad lietuviškos jaunuomenės nesulaikė nei vandenynų plotai nei skirtingų kraštų asimiliacijos poveikiai. Visa tai tapo įveikiama, nugalima. Antrajame Jaunimo kongrese (1972) gyvėnta nuolatinių ryšių palaikymo, susiorganizavimo dvasia. Kokia bus trečiojo Jaunimo kongreso pagrindinė, vadovaujanti mintis? Kame bus jo esmė?

Aišku, toks klausimas atsakytinas ne skambiais šūkiu ar lengvamaniškoms frazėms. Jis reikalauja atsargaus pamąstymo, šiuolaikinės išsivijos jaunimo galvosenos supratimo ir šiuolaikinio gyvenimo sąlygų pažinimo. Tam reikia pasiruošimo ir laiko. Vieneri metai, kurie kas-

gyvenamos vietovės interesams Amerikos sąjungos posėdžiuose. Jie sudarys vadinamą "Jaunimo tarybą, kuri svarstys Jaunimo sąjungos pritaikymo galimybes JAV, jos funkcijas paskirose kolonijose, jos santykius su lietuvių jaunimo organizacijomis ir su Lietuvių Bendruomene. Taryba sieks Amerikos sąjungai duoti tam tikrą kryptį, specialią paskirtį, konkrečius uždavinius.

Jaunimo tarybos nariai — įvairių kolonijų atstovai, kaip tik šiomis savaitėmis renkami, vadovaujantis Lietuvių Bendruomenės nustatytais skaičiais apygardose su Lietuvių Bendruomenės veikėjų pagalba ir patarimu.

Šiaurės Amerikos lietuvių jaunimo antrasis suvažiavimas nebus eilinis pasisvečiavimas. Tai bus keturių dienų sunkus, sudėtingo darbo. Tiems, kurie to darbo nesibijo ir kuriems trečiojo kongreso planai rūpi, taikomas šis kvietimas dalyvauti.

R. S.

● Brazilijoje veikia Brazilijos Jaunimo Kongreso komitetas, sudarytas iš organizacijų atstovų, bairų (vietovių) atstovų ir komiteto atstovų. Tokie pat komitetai veikia Argentinoje ir Urugvajuje. Komitetas, kurio nariai yra: Jonas Lukoševičius, Elena Bareišytė, Teresė Jocytė ir Emantė M. Jūraitienė. Šiaurės Amerikoje yra Kongresui remti komitetas, kurį sukvieta Pasaulio Lietuvių Bendruomenė.

XII 28 šeštadienis

1. Jaunimo trečiojo kongreso idėjinius pamatus statant — kokia turėtų būti pagrindinė kongreso vadovaujanti mintis?

2. Susipažinkime su lietuvių gyvenimu ir jaunimo veikla Pietų Amerikoje. Kokios yra jų organizuoto gyvenimo sąlygos? Kokios pagalbos jie laukia iš mūsų ryšių su įvykstančiu Kongresu?

XII 29 sekmadienis

1. Koks turėtų būti Jaunimo kongreso stovyklos vaidmuo?

2. Ko galima pasiekti Kongreso studijų dienoje? Kokius klausimus svarbiausia išskirti kitų kraštų lietuvių jaunimui? Ar studijų dienoje įmanoma aprėpti visas lietuvių jaunimo gyvenimo sritis, ar reikalinga ribotis tik keliais klausimais?

3. Kritiškai pažvelkime į Jaunimo antrojo kongreso atstovus. Ar jie atliko savo paskirtį?

XII 30 pirmadienis

1. Ieškant kriterijų Jaunimo trečiojo kongreso atstovui. Kokių žmonių ieškome mums atstovauti Pietų Amerikoje? Kokie turėtų būti jų uždaviniai? Ar atstovų uždaviniai baigiasi su Kongreso uždarymu? Kam atstovai turėtų būti atsakingi? Kaip galima patobulinti atstovų rinkimą?

2. Kaip paruošti atstovus Jaunimo trečiajam kongresui? Ar įmanoma parašyti Jaunimo kongreso vadovą ir kas jame turėtų būti?

XII 31 antradienis

1. Koks turėtų būti jaunimo organizacijų įnašas Jaunimo trečiajame kongrese? Ar jaunimo organizacijoms turėtų būti tiesiogiai atstovaujama? Ar Kongresas gali būti jaunimo organizacijoms naudingas? Kaip išnaudoti organizacijose sutelktas jėgas, neardant jų pačių veiklos?

2. Kaip turėtų būti ruošiamas Jaunimo trečiajam kongresui paskirose lietuvių kolonijose? Ar reikalingi specialūs vienetai rūpintis Kongreso reikalais. Kokie yra numatyti darbai lietuvių kolonijom?

Suvažiavime taipgi bus pranešimų apie jau atliktus darbus Pietų Amerikoje, apie numatytą Šiaurės Amerikos lietuvių ekskursiją į Pietų Ameriką Kongreso proga, apie įvykius, numatytus Šiaurės Amerikoje ryšium su būsimo Kongresu.

3. Kokia turėtų būti jaunimo organizacijų susilūpimas su būsimo Jaunimo sąjungos statutu, nuspręstus veiklos ribas bei taisykles ir išrinkti naują Jaunimo sąjungos valdybą.

KUDIRKŲ SEIMA — SUVAŽIAVIMO YPATINGIEJI SVEICIAI

Šiaurės Amerikos lietuvių jaunimo antrojo suvažiavimo ypatingais svečiais bus Kudirkų seima. Programoje numatytas susitikimas ir ilgesnis pokalbis su jais. Ta proga Kudirkai susitiks su svarbiausiais miesto pareigūnais ir amerikiečių spaudos korespondentais. Kudirkų seima rūpinsis Rochesterio Lietuvių Bendruomenės apylinkės valdyba, kuri numato jiems specialų priėmimą sekmadienio vakare. Valdybos pirmininku yra Romualdas Sedlickas.

SUVAŽIAVIMO DALYVIŲ ATVANGAI

Aktorius Leonas Barauskas — tai vienas stipriausių ir iškilniausių šiuolaikinės lietuvių scenos jėgų, o jo sūnus Andrius, kaip atrodo, nutaręs sekti tėvo pėdomis. Abu jie maloniai sutiko atlikti šeštadienio (XII 28) programą.

Antradienį (XII 31) po ilgų posėdžių ir svarstybių, darbingai užbaigė senuosius metus, Suvažiavimo dalyviai kartu su Rochesterio apylinkės lietuviams išlydė senuosius ir pasitiks naujuosius metus.

ATSIMINTINA

Šiaurės Amerikos lietuvių jaunimo antrasis suvažiavimas yra atviras visiems lietuviams. Jame balsavimo teisę turės dalyvaujantis lietuvių jaunimas tarp 16 ir 30 metų amžiaus. Paskirose (Kanados LJS ir JAV LJS) posėdžiuose taipgi galės dalyvauti visi, tačiau balsavimo teisę turės tik išrinktieji "Jaunimo tarybos" nariai.

REGISTRUOKITĖS

Registraciją suvažiavimui vykdo organizacinės komisijos pareigūnas, Juozas Laukaitis, 88 Requa Street,

Ruošiantis III PLJK Argentinoje: Iš k. į d.: Juozas Develkis, stovyklos komisijos vicepirmininkas; Viktoras A. Barzdžius, būstinės pirmininkas; Nėlida Zavičkaitė, atidarymo komisijos pirmininkė; Jonas Karolis Baltrūnas, stovyklos komisijos pirmininkas; Monika Balčiūnaitė, atidarymo komisijos vicepirmininkė; ir Jonas Mikalonis, židninkas.

REGISTRUOKITĖS

Registraciją suvažiavimui vykdo organizacinės komisijos pareigūnas, Juozas Laukaitis, 88 Requa Street,

REGISTRUOKITĖS

Registraciją suvažiavimui vykdo organizacinės komisijos pareigūnas, Juozas Laukaitis, 88 Requa Street,

REGISTRUOKITĖS

Registraciją suvažiavimui vykdo organizacinės komisijos pareigūnas, Juozas Laukaitis, 88 Requa Street,

REGISTRUOKITĖS

Registraciją suvažiavimui vykdo organizacinės komisijos pareigūnas, Juozas Laukaitis, 88 Requa Street,

REGISTRUOKITĖS

Registraciją suvažiavimui vykdo organizacinės komisijos pareigūnas, Juozas Laukaitis, 88 Requa Street,

REGISTRUOKITĖS

Registraciją suvažiavimui vykdo organizacinės komisijos pareigūnas, Juozas Laukaitis, 88 Requa Street,

Brazilijos lietuvių jaunimo delegacija su vadovu kun. Antanu Saulačiu prie Jaunimo centro Chicagoje antro Pasaulio lietuvių jaunimo kongreso dienomis. (Lietuvių foto archyvas)

SUVAŽIAVIMO DĖMESIO CENTRE JAUNIMO TREČIASIS KONGRESAS

kingi? Kaip galima patobulinti atstovų rinkimą?

2. Ar reikalinga visose vietovėse steigti Jaunimo sąjungos vienetus? Ar kitur galima tenkintis tik ryšininiais?

3. Koks turėtų būti ryšys tarp Jaunimo sąjungos ir jaunimo organizacijų?

4. Kokia yra Jaunimo sąjungos vieta Lietuvių Bendruomenės veiklos ribose?

Jaunimo tarybos atstovai taipgi susipažins su siūlomu Jaunimo sąjungos statutu, nuspręstus veiklos ribas bei taisykles ir išrinkti naują Jaunimo sąjungos valdybą.

KUDIRKŲ SEIMA — SUVAŽIAVIMO YPATINGIEJI SVEICIAI

Šiaurės Amerikos lietuvių jaunimo antrojo suvažiavimo ypatingais svečiais bus Kudirkų seima. Programoje numatytas susitikimas ir ilgesnis pokalbis su jais. Ta proga Kudirkai susitiks su svarbiausiais miesto pareigūnais ir amerikiečių spaudos korespondentais. Kudirkų seima rūpinsis Rochesterio Lietuvių Bendruomenės apylinkės valdyba, kuri numato jiems specialų priėmimą sekmadienio vakare. Valdybos pirmininku yra Romualdas Sedlickas.

SUVAŽIAVIMO DALYVIŲ ATVANGAI

Aktorius Leonas Barauskas — tai vienas stipriausių ir iškilniausių šiuolaikinės lietuvių scenos jėgų, o jo sūnus Andrius, kaip atrodo, nutaręs sekti tėvo pėdomis. Abu jie maloniai sutiko atlikti šeštadienio (XII 28) programą.

Antradienį (XII 31) po ilgų posėdžių ir svarstybių, darbingai užbaigė senuosius metus, Suvažiavimo dalyviai kartu su Rochesterio apylinkės lietuviams išlydė senuosius ir pasitiks naujuosius metus.

ATSIMINTINA

Šiaurės Amerikos lietuvių jaunimo antrasis suvažiavimas yra atviras visiems lietuviams. Jame balsavimo teisę turės dalyvaujantis lietuvių jaunimas tarp 16 ir 30 metų amžiaus. Paskirose (Kanados LJS ir JAV LJS) posėdžiuose taipgi galės dalyvauti visi, tačiau balsavimo teisę turės tik išrinktieji "Jaunimo tarybos" nariai.

REGISTRUOKITĖS

Registraciją suvažiavimui vykdo organizacinės komisijos pareigūnas, Juozas Laukaitis, 88 Requa Street,

REGISTRUOKITĖS

Registraciją suvažiavimui vykdo organizacinės komisijos pareigūnas, Juozas Laukaitis, 88 Requa Street,

REGISTRUOKITĖS

Registraciją suvažiavimui vykdo organizacinės komisijos pareigūnas, Juozas Laukaitis, 88 Requa Street,

REGISTRUOKITĖS

Registraciją suvažiavimui vykdo organizacinės komisijos pareigūnas, Juozas Laukaitis, 88 Requa Street,

REGISTRUOKITĖS

Registraciją suvažiavimui vykdo organizacinės komisijos pareigūnas, Juozas Laukaitis, 88 Requa Street,

Rochester, New York 14621. Registraciją paštu prašoma atlikti iki gruodžio 20 d. Registracijos mokeskis — 25 dol. (siųsti čekiu arba pinigine perlaida). Pinigus galima siųsti visus iš karto arba slunčiant pradinį 5 dol. mokesį. Registracija vykdoma, norint palengvinti nakvynių organizavimą bei maisto gamybą.

Registracijos mokeskis už moką už lengvus pusryčius ir karštus pietus keturiom dienom, už įėjimo bilietus vakariniom programom bei už Naujų Metų pobūvį ir bufetą.

Nakvynės bus galima gauti privačiuose namuose arba viešbutyje.

Visa Suvažiavimo programa vyks Švento Jurgio lietuvių parapijos salėje, 555 Hudson Avenue, Rochester, New York.

Buvo linksma ir liūdna studentų suvažiavime, Toronte

1974 m. lapkričio 28 - gruodžio 1 d. įvyko Šiaurės Amerikos Lietuvių studentų sąjungos suvažiavimas Royal York viešbutyje, Toronte. Šiame suvažiavime dalyvavo rekordinis skaičius lietuvių studentų. Suvažiavimo pirmininkas — Antanas Šileika iš Toronto. Suvažiavimo tema — vienybė.

Suvažiavimo atidarymas — kavinė, ketvirtadienio vakare. Vyko šokiai, susipažinimas su aplinka, žmonėmis ir senų draugysčių atnaujinimas.

Penktadienio programą sudarė dr. Maziliauskienės paskaita "Lietuvius studentas pirmadienį ir šeštadienį" ir dail. Valiaus paskaita. Gaila, tik kad toks mažas studentų skaičius lankėsi paskaitose, nes prelegantai buvo įdomūs.

Vakare surengti "rock and roll" šokiai, į kuriuos atsilankė toks didelis skaičius studentų, kad visi net negalėjo sutilpti.

Šeštadienio ryte dr. Ramūnienės paskaita "Mūsų kultūra palyginus su kitom kultūrom". Po pietų svarbiausia suvažiavimo dalis — darbo posėdžiai ir rinkimai. Liūdna, bet rinkimuose dalyvavo dar mažesnis skaičius studentų. Posėdį ir rinkimus pravėdė Algis Pacevičius iš Toronto. Posėdžio tvarka: 1973-4 m. New Yorko ŠALS valdybos pranešimas, kontrolės ir revizijos komisijų bei centro valdybos rinkimai, sekančio suvažiavimo vietos nustatymas.

New Yorko centro valdybos pranešimas buvo trumpas, bet aiškus. Pirmininkas prisipažino, kad valdyba nieko negalėjo nuveikti, nes jie neturėjo pagalbos. Centro valdybos pareigas perėmė Torontas. Pirmininkas — Antanas Šileika. Torontas, atrodo, yra pasiruošęs atlikti darbą, kuri numato jiems specialų priėmimą sekmadienio vakare. Valdybos pirmininku yra Romualdas Sedlickas.

SUVAŽIAVIMO DALYVIŲ ATVANGAI

Aktorius Leonas Barauskas — tai vienas stipriausių ir iškilniausių šiuolaikinės lietuvių scenos jėgų, o jo sūnus Andrius, kaip atrodo, nutaręs sekti tėvo pėdomis. Abu jie maloniai sutiko atlikti šeštadienio (XII 28) programą.

Antradienį (XII 31) po ilgų posėdžių ir svarstybių, darbingai užbaigė senuosius metus, Suvažiavimo dalyviai kartu su Rochesterio apylinkės lietuviams išlydė senuosius ir pasitiks naujuosius metus.

ATSIMINTINA

Šiaurės Amerikos lietuvių jaunimo antrasis suvažiavimas yra atviras visiems lietuviams. Jame balsavimo teisę turės dalyvaujantis lietuvių jaunimas tarp 16 ir 30 metų amžiaus. Paskirose (Kanados LJS ir JAV LJS) posėdžiuose taipgi galės dalyvauti visi, tačiau balsavimo teisę turės tik išrinktieji "Jaunimo tarybos" nariai.

REGISTRUOKITĖS

Registraciją suvažiavimui vykdo organizacinės komisijos pareigūnas, Juozas Laukaitis, 88 Requa Street,

REGISTRUOKITĖS

Registraciją suvažiavimui vykdo organizacinės komisijos pareigūnas, Juozas Laukaitis, 88 Requa Street,

REGISTRUOKITĖS

Registraciją suvažiavimui vykdo organizacinės komisijos pareigūnas, Juozas Laukaitis, 88 Requa Street,

REGISTRUOKITĖS

Registraciją suvažiavimui vykdo organizacinės komisijos pareigūnas, Juozas Laukaitis, 88 Requa Street,

REGISTRUOKITĖS

Registraciją suvažiavimui vykdo organizacinės komisijos pareigūnas, Juozas Laukaitis, 88 Requa Street,

REGISTRUOKITĖS